LKS OFICIALUS ORGANAS
Leidžiamas kas mėnesį, išskyrus liepą-rugpjūtį
Kaina $2.00. Redakcijos adresas:
341 Highland Blvd.
Brooklyn, N.Y. 11207 Tel. 827-1352

GARSAS

Second-Class postage paid at Brooklyn, N. Y., Post Office

LITHUANIAN CATHOLIC ALLIANCE
Official Organ Published Monthly
Except July and August
341 Highland Blvd. Brooklyn, N.Y. 11207
Tel. 827-1351 Publication No. 214020

Nr. 3 GEGUŽĖ — May, 1979 VOL. 62

Matas Zujus prie savo darbo stalo Lietuvių Katalikų Susivienijimo įstaigoje Wilkes-Barre, Pa.

IŠ LIETUVIŲ KATALIKŲ SUSIVIENIJIMO DIREKTORIŲ TARYBOS METINIO SUSIRINKIMO

Patvirtinti finansinės padėties pranešimai. Pareikšta padėka Šv. Tėvui ir Amerikos katalikų vyskupams už palankumą Lietuvai. Paskirta parama Pasaulio lietuvių jaunimo ketvirtajam kongresui. Organizacijos finansiniai įsipareigojimai savo nariams yra pagrįsti aukšto lygio saugumu. Lietuvių visuomenė kviečiama gyviau domėtis Susivienijimu.

Lietuvių Katalikų Susivienijimo Direktorių tarybos metinis susirinkimas įvyko šių metų balandžio 26-28 dienomis savo organizacijos būstinėje, Wilkes-Barre mieste. Dalyvavo pirm. Thomas E. Mack, vicepirm. Juozas B. Laučka, sekretorius ir vykdomasis direktorius Pranas Katilius, iždo globėjai dr. Vladas Šimaitis ir Vyt. Yucius, gydytojas kvotėjas dr. Albertas J. Valibus, direktoriai Albina Poškienė, Bronius Bobelis ir Saulius Kuprys. Dvasios vadas prel. Jonas Baltusevičius-Boll dėl ligos posėdžiuose negalėjo dalyvauti.

Susirinkimo pradžioje pareikštas didelis apgailestavimas dėl redaktoriaus Mato Zujaus mirties, o sergančiam dvasios vadui nusiųsti linkėjimai pasveikti. Pirmininkas T. Mack pasidžiaugė tvirta Susivienijimo finansine padėtimi, tačiau ir nurodė reikalą susilaukti daugiau naujų narių. Vicepirmininkas J.B. Laučka apžvelgė padarytas pastangas, kad Susivienijimo veikla laimėtų didesnį visuomenės dėmesį. Priminė 1972 metų seimo Chicagoj priimtą pageidavimą įsteigti Susivienijimo rėmuose Kultūros fondą.

Sekretorius Pranas Katilius paaiškino įstaigos darbo aplinkybes ir kasdieninius organizacinio tvarkymosi rūpesčius. Įstaigos veiksmingumas gerokai nukentėjo dėl redaktoriaus Mato Zujaus mirties ir dėl Susivienijimo centro vyriausios knygvedės (Elenos Mennens) pasitraukimo pensijon. Tačiau paskutiniu metu tvarkomasi patenkinamai. Iš valstijų apdraudos įstaigų tuo tarpu negauta jokių nusiskundimų. Šiuo metu Pennsylvanijos draudimo skyriaus pareigūnas — egzaminatorius tyrinėja mūsų organizacijos padėtį. Sekretorius visada turėjęs pirmininko T. Mack ir iždininkės Leokadijos Donorovičienės nuoširdžią paramą. Visada noriai patardavo prel. J. Baltusevičius-Boll, kol jis nebuvo sunkiai susirgęs. Per paskutinius 15 mėnesių įrašyti 109 nauji nariai. Jų draudimo suma siekia 134,000 dolerių. Per tą laiką mirė 163 nariai, kurių pomirtinis draudimas siekė 100,837 dolerius. 59 nariai atsiėmė savo pribrendusi draudimą — apie 24 tūkst. dolerių, nelaukdami, kol jų įstojimo metu pasirinkta draudimo suma bus pilnai įsigaliojusi. 53-jų narių taupymo sumos praėjusiais metais įsigaliojo. Šių metų kovo 31 dieną Lietuvių Katalikų Susivienijimo turtas siekė $2,592,883.47. Daugiau kaip du trečdaliai turto investuota į bonus.

(Nukelta į 3 psl.)

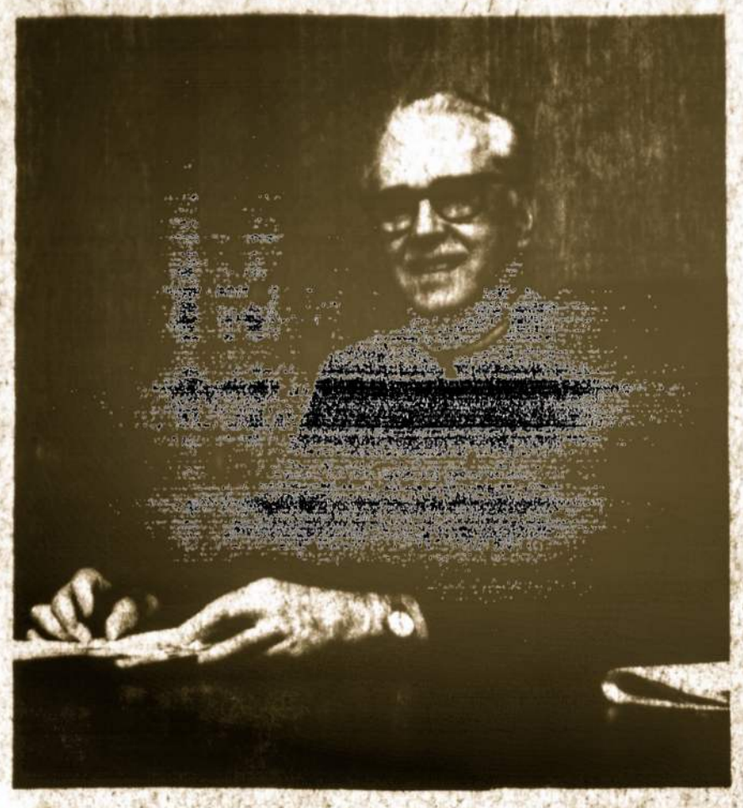

Msgr. John F. Boll

MIRĖ PREL. JONAS BOLL-BALTUSEVIČIUS

Wilkes-Barre, Pa. Gegužės 2 po sunkios ligos ligoninėje mirė prel. Jonas Boll-Baltusevičius, Švč. Trejybės lietuvių parapijos klebonas, uolus Lietuvių Katalikų Susivienijimo veikėjas. Palaidotas gegužės 5 Švč. Trejybės parapijos kapuose, Bear Creek Township. Laidotuvėm vadovavo Scrantono vyskupas J. Carroll McCormick.

Liko sesuo Mrs. Fillie Buzako, Owego, N.Y., brolis Francis, Enicott, N.Y.

Velionis buvo gimęs 1907 kovo 20 Luzerne, Pa. Tėvai — Petras Baltusevičius, motina Katarina Pilvalis. Baigė Cherry Township pradžios mokyklą ir aukštesniąją mokyklą. Mokėsi Šv. Bonaventūros kolegijoje New Yorke ir Katalikų Universitete Washingtone, D.C., gavo B.A. ir M.A. laipsnius. Be teologijos dar studijavo architektūrą.

Kunigu įšventintas 1933 birželio 10 Scrantono katedroje. Įšventino vysk. Thomas C. O'Reilly. Trumpą laiką buvo vikaru Mergelės Marijos Gimimo parapijoje Tunkhannock, Pa. 1933 rugsėjo 12 paskirtas Šv. Mykolo lietuvių parapijos administratoriumi Scrantone. Čia jis pasižymėjo didele veikla: 1942 pastatė bažnyčią, o 1949 perstatė vienuolyną, kuriame gyvena seselės mokytojos. Už nuopelnus Bažnyčiai popiežius Jonas XXIII 1959 gegužės 23 pakėlė į prelatus — monsinjorus. 1967 perkeltas į Švč. Trejybės lietuvių parapiją Wilkes-Barre, Pa.

Buvo Nukryžiuotojo Jėzaus Seserų vienuolyno Elmhurst, Pa., dvasios vadu, Scrantono vyskupijos statybos komisijos sekretorius, pirmininkavo Recreation Bureau komitetui.

Plačiai reiškėsi ir lietuviškoje veikloje: buvo Kunigų Vienybės pirmininku, nuo 1944 iki pat mirties Lietuvių Katalikų Susivienijimo dvasios vadu, porą metų ėjo vykdomojo direktoriaus pareigas.

Ypač jis buvo uolus Lietuvių Religinės Šalpos rėmėjas, buvo tos organizacijos įgaliotinis Scrantono vyskupijoje. Jis gaudavo iš vyskupo leidimus ir vyskupijos lietuvių bažnyčiose pravesdavo specialias rinkliavas, pats sutelkdavo pinigus ir juos perduodavo Lietuvių Religinei Šalpai Brooklyne. Apie Liet. Religinę Šalpą rašė Scrantono vyskupijos laikraštyje, nuolat kunigams primindamas jos darbus ir jos reikšmę.

MATĄ ZUJŲ, ILGAMETĮ GARSO REDAKTORIŲ ATSISVEIKINANT

Redagavo Garsą 53 metus

Š.m. vasario 19, pirmadienį, 2 val. popiet Wilkes-Barre General ligoninėje mirė **Matas Zujus**, Garso redaktorius, jį redagavęs net 53 metus, nuo 1926 metų be pertraukos. Taip pat jam teko redaguoti ir eilę kitų laikraščių. Jis buvo pats seniausias lietuviškų laikraščių redaktorius Amerikoje.

Jo paskutinis suredaguotas numeris jau atspausdintas po jo mirties. Jis išsiuntinėtas vasario 21. Ir jo metrika tokia: Vol. 62, Nr. 2, 1979 m. vasaris.

- o -

Vasario 16, penktadienį, jis dirbo redakcijoje.

N. Bajorienės iš anksto buvo pakviestas į Lietuvos vėliavos pakėlimo iškilmes. Tą dieną, vasario 16, prieš 10 val. M. Zujus iš LKS centrinės įstaigos (Washington St.) išeidamas, raštinės tarnautojam pasakė: "Einu į Lietuvos vėliavos pakėlimo iškilmes, mane pakvietė p. N. Bajoras".

Penktadienio rytas buvo šaltas ir nenustojo snigti. Jis mėgo pasivaikščioti, nes pasivaikščiojimas stiprino sveikatą.

Dar nepriėjęs Luzernės teismo rūmų (River St.), jisai sukrito. Žmonės visi buvo teismo viduje ir besikalbėdami laukė vėliavos pakėlimo iškilmių. Kiek pasivėlinusi atsirado Heizeltono laikraščio korespondentė ir vienam kitam pasakė, kad mačiusi netoliese ant šaligatvio sukritusį žmogų. Atvykęs ambulansas jį nuvežė. Niekas negalvojo, kad tas žmogus gali būti Matas Zujus. Po vėliavos pakėlimo iškilmių N. Bajorienė, lyg nujausdama, spėliojo, kad galėjo būti ir jis, nes jam 86 metai.

Pirmas pamatė sunkvežimio šoferis, kuris vežiojo keptas bulvių drožles. Jis pašaukė ambulansą. Vėliau iš Kings kolegijos išėjo studentas. Jis dirbtiniu kvėpavimu atgaivino sukritusį.

Tada jis buvo nuveztas į ligoninę ir patalpintas ypatingos priežiūros skyriuje, kur išgyveno dar tris dienas.

Jis buvo našlys. Žmona Kazė mirė kiek anksčiau, taip pat mirė ir vyriausias sūnus Matas, kuris tarnavo ypatingose pareigose — saugodavo Amerikos ambasadas ir ambasadų kodus. Liko dar vienas sūnus, kuris gyvena Wilkes-Barre, ir dukra, gyvenanti Washingtone, DC.

- o -

Matas Zujus gimė 1892 rugpiūčio 14 Čiudiškių kaime, Klėbiškio valsčiuje, Marijampolės apskrityje. Mokėsi prienuose, Seinuose iki 1911. Būdamas moksleiviu gimnazistu, platino slaptą patriotinę spaudą ir daly-

(nukelta į 2 psl.)

PRELATAS AUDRYS J. BAČKIS AUKŠTOSE VATIKANO PAREIGOSE

Popiežius Jonas Paulius II gegužės 5 dieną paskyrė prelatą Audrį Juozą Bačkį Bažnyčios viešųjų reikalų tarybos pasekretorium, kuriuo iki šiol buvo prel. Achille Silvestrini, naujasis tarybos sekretorius. Amerikos žinių agentūros, pranešdamos iš Romos apie prel. Bačkio paskyrimą aukštoms Vatikano pareigoms, pažymėjo, kad tai lietuvis kunigas. Amerikos katalikų žinių tarnyba pabrėžė, kad prelatas **Audrys Bačkis yra "pirmas rytų europietis, paskirtas tokioms aukštoms pareigoms Vatikane"**. Bažnyčios viešųjų reikalų tarybos žinioje yra Vatikano santykiai su užsienio valstybėmis ir jo nunciatūros bei apaštalinės delegatūros visame pasaulyje. Ikišiolinis tarybos sekretorius arkivyskupas Casarolli paskirtas naujuoju Vatikano valstybės sekretorium, užėmusiu mirusio kardinolo Villot vietą. Savo paskirtimi ir darbo apimtimi Bažnyčios viešųjų reikalų taryba atitinka kitų valstybių užsienio reikalų ministerijas.

Prelatas Audrys Bačkis gimė Kaune 1937 metais. Jo tėvai — Ona ir Stasys Bačkiai. Būsimasis Bažnyčios diplomatas mažumės ir jaunystės dienas praleido Paryžiuje, kur gyveno jo tėvai. Prelato tėvas — dr. Stasys Bačkis, ilgametis Lietuvos diplomatinės tarnybos narys, dabartinis Lietuvos atstovas Washingtone. Lietuvai dr. Stasys Bačkis atstovavo Prancūzijoje nuo 1938 iki 1960 metų, eidamas Pasiuntinybės sekretoriaus, patarėjo ir vėliau — jos vadovo pareigas.

Baigęs gimnaziją, Audrys Bačkis lankė ir baigė prancūzų Šv. Sulpicijaus seminariją. Iš ten nuvyko į Romą pagilinti teologijos ir filosofijos studijų. Kurį laiką gyveno Šv. Kazimiero lietuvių kolegijoje. Laterano universitete gavo kanonų teisės daktaro laipsnį. Baigė aukštąją Vatikano diplomatinę akademiją. Kunigu įšventintas 1961 kovo 18 dieną. Į prelatus pakeltas 1965 metais. Ėjo sekretoriaus, attache ir patarėjo pareigas Vatikano nunciatūrose Kosta Rikoje, Filipinuose, Turkijoje ir Nigerijoje. Pastaruosius kelerius metus gyveno ir dirbo Vatikane.

Prelatas Bačkis yra daug kartų lankęsis Amerikoje. Teko jam pabūti kapelionu ateitininkams ir skautams. Labai mėgiamas jaunimo. Jo malonus būdas, patraukli asmenybė, puikus kelių svetimų kalbų žinojimas yra ryškios ypatybės, kurių prelatui Bačkiui gali daug kas pavydėti. Kiek teko patirti iš Romos šaltinių, popiežius Jonas Paulius paskyręs prelatą Bačkį aukštoms pareigoms su nepaprastu pasitenkinimu. Su prelatu popiežius buvo kelis kartus susitikęs įvairiomis progomis.

Tikime, kad prelatą Bačkį, pradėjusį atsakingas pareigas, lydės lietuvių sveikinimai, linkėjimai ir maldos.

Popiežius Paulius Jonas II sveikinasi su prel. A. Bačkiu (antras iš dešinės). Prel. A. Bačkis dabar paskirtas aukštom pareigom Vatikane.

GARSAS

Published Monthly except July and August
LITHUANIAN CATHOLIC ALLIANCE OF AMERICA
341 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207 Tel. 827-1351
Second Class Postage Paid at Brooklyn, N.Y., Post Office

P. O. Box 32 (71-73 S. Washington St.), Wilkes-Barre, Pa. 18873

Subscription $2.00 per year Advertising Rates on Application
Raštus (straipsnius ir korespondencijas) redakcija taiso savo nuožiūra. Nespausdintus raštus grąžina tik patiems autoriams prašant.
$2.00 of insurance premium per year is applied to subscription of Garsas

MATĄ ZUJŲ ATSISVEIKINANT

(atkelta iš 1 psl.)

vavo tautinėje veikloje, palaikė ryšius su kitomis slaptomis jaunimo organizacijomis.

1913 išlaikė egzaminus į Petrapilio kunigų seminariją, bet rusų valdžia neleido seminarijos lankyti, laikė jį nepatikimu režimui.

Tais pačiais 1913 metais atvyko į Ameriką ir tuoj įsijungė į lietuvių katalikų visuomeninę veiklą. Lankė Valparaiso universitetą, organizavo lietuvių kalbos kursus.

Šalia visuomeninės veiklos nuo 1911 bendradarbiavo spaudoje. Pirmąsias korespondencijas išspausdino Seinų Šaltinyje ir Viltyje.

Amerikon atvykęs, tuoj pradėjo dirbti redakcijose. Draugo redakcijoje dirbo 1914-1915, 1915 buvo Kataliko antrasis redaktorius.

Besimokydamas Valparaiso universitete, parašė ilgesnį straipsnį apie lietuvių dainas ir jų grožį. Straipsnis buvo išspausdintas Vytyje, vėliau Garse (1926 m. nr. 16-19).

Pirmojo pasaulinio karo metu gyveno Chicagoje ir labai aktyviai veikė įvairiuose sambūriuose, kurie telkė lėšas Lietuvai remti. Tuo metu daugiausia savo veiklos skyrė vyčiam, buvo Vyties redaktorius nuo 1916 iki 1920 metų.

Atgavus Lietuvai nepriklausomybę ir prasidėjus jos laisvės karam, Zujus neištvėrė Amerikoje, grįžo į Lietuvą, kad padėtų jai atsistatyti. Savanoriu stojo į Lietuvos kariuomenę. Buvo priimtas į Karo mokyklos 4 laidą. Vėliau kaip laikraštininkas dirbo Kario redakcijoje.

Kai pasibaigė laisvės karai, kai netrukdomai Lietuvoje ėmė vystytis lietuviškas gyvenimas, Matas Zujus vėl grįžo į Ameriką ir pasinėrė visuomeninėn veiklon, vėl ėmė redaguoti laikraščius. Dirbo vyčiuose, nuo 1924 iki 1925 redagavo Vytį. Uoliai dėjosi prie steigimo ir išlaikymo vakarinių kursų, kur jaunimas mokėsi lietuvių kalbos, istorijos, aritmetikos, geografijos. Chicagoje suorganizavo talentų fondą, kuris ruošdavo scenos vaidintojus scenai. Vyčiai jį jau 1920 metais pakėlė garbės nariu.

Visuomeniniame darbe jis artimai bendravo su Leonardu Šimučiu, kun. Ignu Albavičium, Kaziu Pakštu, Aleksandru Aleksiu, Vincu Kvetku, Antanu Kneižiu, Kaziu Krušinsku, kun. Jonu Kasakaičiu ir su kitais veikliais katalikų žmonėmis.

1926 balandžio mėnesį jį pakvietė redaguoti Katalikų Susivienijimo organo Garso. Tada jis pakeitė Leonardą Šimutį, kuris tuo metu išvyko į Lietuvą, kur jis buvo išrinktas į trečįjį seimą. Nuo tada, nuo 1926 balandžio mėn., Matas Zujus pastoviai redagavo Garsą. Kaip redaktorius pasižymėjo dideliu taktu, pakanta kitokių įsitikinimų žmonėm.

Antrojo pasaulinio karo metu ir pokario metais Matas Zujus aktyviai dalyvavo bendrinėse organizacijose, įsijungė į Balfo veiklą, buvo Balfo direktorius, Balfo kontrolės komisijos narys, 1945-1960, pirmininkavo 1948 metų Balfo seimui.

Veikė ir Amerikos Lietuvių Katalikų Federacijoje ir Katalikų Susivienijime. Kelerius metus buvo Kat. Federacijos centro valdyboje, Katalikų Susivienijimo seimuose net keturiolika kartų buvo sekretorius.

Daugiau nei pusę savo amžiaus praleido Pennsylvanijoje, gyveno visai arti Wilkes-Barre. Iš ten atvykdavo į New Yorką, kur pranciškonų spaustuvėje tvarkydavo redaguojamą Garsą. Paskutiniu laiku jis jau nebesilankė spaustuvėje, paštu atsiųsdavo rankraščius, parengdavo maketą.

Matas Zujus Lietuvos kariuomenėje 1922 metais

Matas Zujus buvo malonaus, ramaus būdo žmogus, sugyveno ir su senąja ir su naująja karta, stengėsi eiti pusiausvyros keliu, ypač tai pasireiškė Kat. Susivienijimo seimuose. Savo redaguojamame Garse nesitenkino tik Susivienijimo reikalais, bet jis matė visą gyvenimą ir kėlė svarbesnius amerikiečių bei lietuvių gyvenimo klausimus.

Už savo lietuvišką patriotinę veiklą buvo apdovanotas Lietuvos Šaulių Žvaigžde.

- o -

Darbininko redakcijoje jis buvo dažnas svečias, pasakodavo apie senus laikus, apie moksleivių tautinį judėjimą dar prieš pirmąjį pasaulinį karą, vyčių veiklą Amerikoje. Apie jį Darbininkas rašė, kai jam suėjo 85 metai amžiaus, — rašė Juozas Laučka, drauge prisimindamas ir kitą laikraštininką Kazį P. Vilniškį. Rašė ir kitu atveju, kai Garsui buvo 60 metų.

- o -

Garsui tai tikrai didelis nuostolis netekti tokio rūpestingo ir kruopštaus redaktoriaus, kuris savo gyvenimą skyrė šiam laikraščiui. Nulenkdami galvas ir jį pagerbdami, atsisveikiname su juo ir drauge ryžtamės naujiems žygiams. Gyvenimas niekada nesustoja. Kudirka juk sakė: Jeigu audra ištikus išverstų stulpą vieną iš tų, kurie palaiko jūsų namo sieną, tuoj naują stulpą pastatykit . . ."

Dabar vėl rikiuojamės naujiems darbams, kad Amerikos lietuvių gyvenimas vėl būtų prasmingas, kad Garsas vėl garsėtų visoje išeivijoje.

- o -

Velionio artimiesiem visi Garso skaitytojai reiškia gilią užuojautą ir drauge liūdi, kad iš lietuviškojo gyvenimo pasitraukė didelės veiklos žmogus, kuris tarnavo lietuvių tautai ir Lietuvai. (p.j.)

Matas ir Kazimiera Zujai Liet. Kat. Susivienijimo bankete.

IŠ LIETUVIŲ KATALIKŲ SUSIVIENIJIMO DIREKTORIŲ TARYBOS METINIO SUSIRINKIMO

(atkelta iš 1 psl.)

Šiuo metu veikia 137 kuopos. Jų daugiausia yra Pennsylvanijoje — 51. Antroje vietoje Illinojaus valstija — 25 kuopos. Trečioje vietoje — Massachusetts su 10 kuopų. New Yorko ir Connecticut valstijose veikia po 9 kuopas. Kitur mažiau. Susivienijimo finansiniai įsipareigojimai yra užtikrinti 148 nuošimčiais saugumo.

Iždininkė Leokadija Donorovičienė pateikė metinę pajamų ir išmokėjimų apyskaitą. Ji smulkmeniškai nurodė, su kuriais bankais bendradarbiaujama, kur ir kiek organizacijos pinigų laikoma. Iždininkė pažymėjo, kad metinės apyskaitos galutiniai duomenys sutinka su jos tvarkomomis sąskaitomis. Iždininkė Donorovičienė dar nurodė, kad vykdomasis komitetas labai atsargiai elgiasi turto ir investavimo srityje. Ji dalyvavusi visuose vykdomojo komiteto posėdžiuose, kuriuose daryti sprendimai dėl investavimų į vertybių bonus ir gyvenamų namų paskolas.

Iždo globėjai Vyt. Yucius ir dr. Vladas Šimaitis patvirtino, kad iždininkės apyskaita atitinka visus pajamų ir išmokėjimų pateisinamus dokumentus. Praėjusiais metais Susivienijimo pajamų būta 449,458 dol., o išmokėjimų — 341,653 dol. Dividendų sąskaiton pernai perkelta 46,000 dolerių. Pinigai laikomi keliuose bankuose (Wilkes-Barre, Pittstone, Philadelphijoje). 55 nariams yra duotos namų nuosavybės paskolos, kurių suma siekia 540,639 dolerius. Iždo globėjai organizacijos finansinę padėtį ir atskaitomybę praėjusiais metais tikrino du kartu.

Gydytojas kvotėjas dr. Albertas J. Valibus pranešė, kad jis patikrino ir patvirtino visus naujų narių pareiškimus ir mirusių pažymėjimus. Visus narystės ir mirties bei susirgimų pažymėjimus dr. Valibus peržiūrįs tuojau, kai tik tie pažymėjimai ar pareiškimai jį pasiekia.

Direktoriai Albina Poškienė, Bronius Bobelis ir Saulius Kuprys supažindino Tarybos narius su savo įvairiomis pastangomis organizacijos gerovei. Poškienė ir Bobelis daugiausia lietė savo tiesioginį bendradarbiavimą su paskirais asmenimis ir įstaigomis, o Saulius Kuprys, naujas Direktorių tarybos narys, atkreipė dėmesį į tuos sunkumus, kai susiduriama stengiantis gauti organizacijai naujų narių. Jis pasisakė už reikalą Susivienijimo vadovybei būti labiau matomai lietuvių visuomeniniame gyvenime.

Išklausius, apsvarsčius ir išsiaiškinus visus pranešimus, Direktorių Tarybos posėdžiuose mėginta surasti veiksmingų sprendimų tiek eiliniais, tiek ir ateities klausimais.

Nemaža laiko skirta savojo laikraščio "Garso" reikalui. Redaktoriui Matui Zujui mirus, vykdomasis komitetas buvo priverstas laikinai sustabdyti laikraščio leidimą. Visi kuopų sekretoriai buvo paprašyti apie tai painformuoti visus savo narius. Posėdyje buvo paminėti keli galimi kandidatai į redaktorius. Direktorius Bronius Bobelis pranešė apie savo pasitarimus su "Darbininko" redakcijos nariais, kurie pareiškę sutikimą pagelbėti Susivienijimui, kol Direktorių taryba išrinks patovų redaktorių. Direktorių taryba nutarė Susivienijimo organą "Garsą" ir toliau leisti, pažymėdama, kad "Garsas" reikalingas ir Susivienijimui, ir Amerikos lietuvių visuomenei. Laikinai "Garsą" redaguoti pakviesti "Darbininko" redaktoriai kun. dr. Kornelijus Bučmys ir Paulius Jurkus. Visi "Garso" bendradarbiai prašomi talkinti redakcijai. Laikraštyje ir toliau bus skyrius anglų kalba.

L.K. Susivienijimo naujų narių specialaus vajaus šiuo metu nebus vykdoma — iš tikrųjų nauji nariai prirašytini nuolatos. Nutarta ir toliau skelbti stipendijų skyrimo vajų. Stipendijos bus teikiamos varžybų ir laimėjimo būdu: jų bus penkios, kiekviena po 500 dolerių. Jos bus paskirtos kitame seime 1981 metais Rochesteryje. Apie galimybę gauti stipendiją teirautis centre. Apie jas skelbiama ir "Garse".

Pritardama Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso ruošos darbams, Direktorių Taryba paskyrė jo rengimo komitetui 200 dolerių auką. Susivienijimo pirmininkas adv. Thomas E. Mack priėmė kvietimą būti Kongreso garbės komiteto nariu.

Pastebėtina, kad praėjusiais metais L.K. Susivienijimas paskyrė 2,000 dol. auką Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikai leisti anglų kalba. Dabartiniame susirinkime perskaitytas Kunigų Vienybės iždininko kun. Viktoro Dabušio padėkos laiškas. Jame pažymėta, kad Susivienijimo talka yra didelė parama Kunigų Vienybei rūpinantis Lietuvos tikinčiųjų pagrindinių teisių gynimu.

Tariantis apie priemones pagelbėti pavergtai Lietuvai ir persekiojamiems jos žmonėms, nutarta pareikšti padėką Jo Šventenybei Popiežiui Pauliui Jonui II už parodytą palankumą lietuvių tautai ir taip pat Amerikos katalikų vyskupų konferencijos generaliniam sekretoriui vyskupui Thomui Kelley už Vasario 16-tosios proga išsiuntinėtą laišką visiems vyskupams, prašant tikinčiuosius savo maldose atsiminti Lietuvą.

Susirinkimas organizacijos atstovais Amerikos Lietuvių Taryboje vėl išrinko prel. J. Baltusevičių, dr. Vladą Šimaitį ir Vyt. Yucių. Taryba paprašė savo atstovus dėti visas pastangas, kad Amerikos lietuvių politinėje veikloje Lietuvos nepriklausomybės teisėms ginti būtų išvengta nesklandumo ir savitarpio nesutarimo apraiškų.

Direktorių Taryba pasisakė už Amerikos Lietuvių Katalikų Federacijos pastangas pagyvinti savo veiklą. Pirm. T. Mack ir vicepirm. J.B. Laučkai pavesta atstovauti Susivienijimui būsimame L.K. Federacijos tarybos suvažiavime šių metų vasarą.

Svarstant organizacijos paramą savo nariams namų paskolos srityje, nutarta, kad namų paskolos (morgičiai) pirmoje eilėje duodamos tiems nariams, kurie yra išbuvę Susivienijime kiek ilgesnį laiką. Paskolos gali prašyti tik tas narys, kuris priklauso Susivienijimui bent 6 mėnesius.

Direktorių Taryba šiame susirinkime nutarė padidinti vykdomojo komiteto narių skaičių. Iki šiol jame buvo trys nariai: prel. J. Baltusevičius, Leokadija Donorovičienė ir Pranas J. Katilius. Nuo balandžio 28-tos komitete bus penki nariai. Jo naujais nariais išrinkti Juozas B. Laučka ir Vyt. Yucius. Susivienijimo pirmininkas Thomas E. Mack yra komiteto narys ex officio.

Direktorių Tarybos metinis susirinkimas pavedė vykdomajam komitetui, pagal reikalą, palaikyti ryšius su Fraternaliniu kongresu, kurio sudėtin įeina įvairios fraternalinės savišalpos organizacijos, siekiančios panašių tikslų, kaip ir Susivienijimas.

Baigdama savo posėdžius Direktorių Taryba nutarė vykdyti 1972 metų seimo pageidavimą sukurti Susivienijimo Kultūros fondą, kuris remtų lietuvių tautinę, kultūrinę ir religinę veiklą. Išrinkta trijų narių komisija (ją sudaro Laučka, Kuprys ir Donorovičienė) įgaliota iki kito Tarybos posėdžio paruošti statutą ir darbo programą. Pareikštas pageidavimas, kad naujasis fondas būtų pavadintas Leonardo Šimučio vardu.

Pasisakyta, kad Direktorių Tarybos posėdžiai įvyktų ne tik centrinėje būstinėje. Kitą posėdį bus stengiamasi sukviesti Clevelande. Ta proga Susivienijimo vadovybė galėtų susitikti su vietiniais ir apylinkių visuomenės veikėjais, mūsų organizacijos veiklesniais nariais.

(jbl)

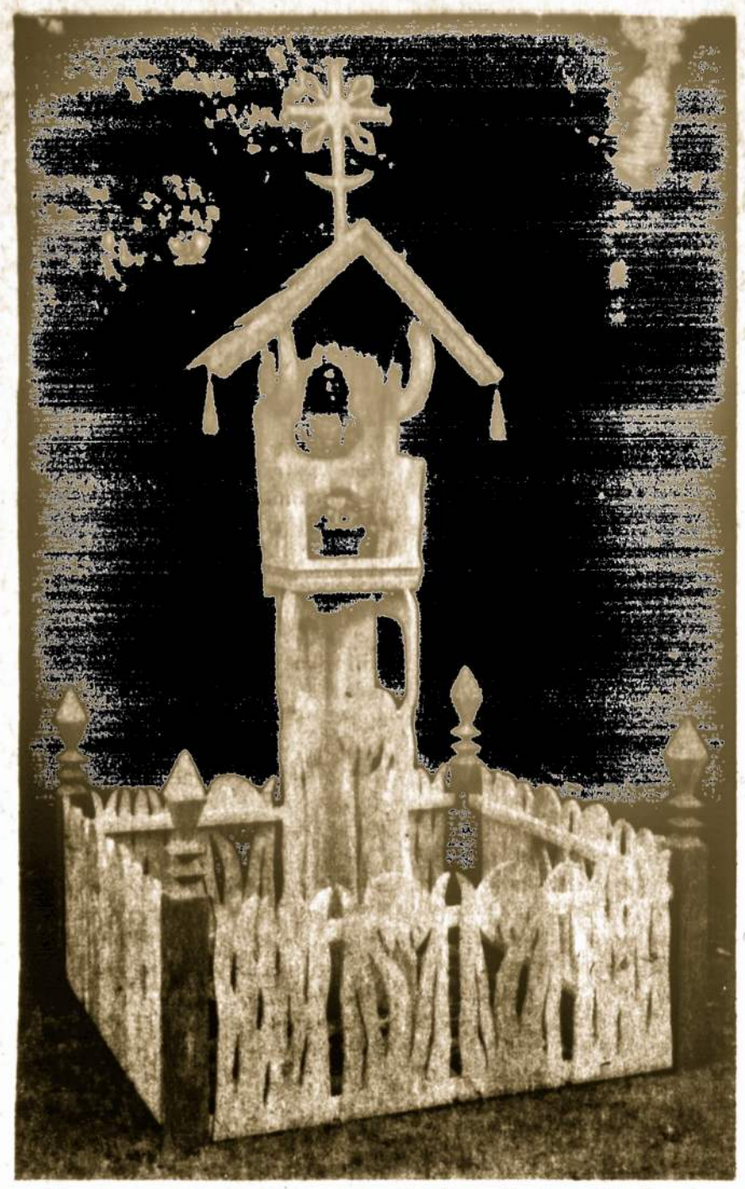

Sopulingos Dievo Motinos koplytėlė, sukurta vyčio Jurgio Mikalausko, yra 10 pėdų aukščio, lengvai išardoma ir sudedama. Ji bus leidžiama loterijon per vyčių suvažiavimą, kuris įvyks rugpiūčio mėn. Chicagoj.

LAISVOSIOS EUROPOS — LAISVĖS RADIJO APIE A.A. MATĄ ZUJŲ

Lietuvai skirtose "Laisvosios Europos — Laisvės Radijo" laidose Europoje apie velionį Matą Zujų buvo pasakyta taip:

Lietuvių laikraštininkų šeima neteko vieno savo įžymiausių narių — Mato Zujaus, mirusio vasario 19 dieną Pennsylvanijos valstijoje, Wilkes-Barre mieste, kur prieš beveik šimtą metų gimė organizuota lietuvių išeivijos veikla.

Nors Matas Zujus ėjo jau 87-tuosius metus, jis nebuvo pasitraukęs nuo redaktoriaus kėdės. Tai vienintelis lietuvis laikraštininkas, redagavęs tą patį laikraštį beveik 53 metus.

Matas Zujus, kilęs iš Marijampolės apskrities, į Jungtines Valstijas atvyko 1913 metais. Lietuvai atgavus nepriklausomybę, Zujus buvo grįžęs į savo gimtąjį kraštą ir įstojęs savanoriu į jo kariuomenę. Lankė karo mokyklą, bendradarbiavo karių spaudoje. Po poros metų grįžęs Amerikon, Zujus vėl tęsė laikraštininko darbą "Draugo", "Kataliko" ir "Vyčio" redakcijose. Amerikos Lietuvių katalikų susivienijimo organą "Garsą" redagavo nuo 1926 metų balandžio mėnesio.

Redaktorius Matas Zujus uoliai dalyvavo ir visuomeninėje veikloje. Buvo kuklus, labai ramaus būdo, visiems tik gera linkęs žmogus. Velionis visada buvo tiesus Lietuvos laisvės gynėjas.

(Laisvosios Europos — Laisvės Radijas perduoda Lietuvai lietuviškas programas kasdien. Jos Lietuvoje girdimos tris valandas skirtingu laiku. Laisvosios Europos — Laisvės radijo (Radio Free Europe/Radio Liberty, Inc.) Lietuviškai tarnybai Muenchene, Vakarų Vokietijoje, vadovauja dr. Kajetonas J. Čeginskas. Red.)

DAILĖS PREMIJA PASKIRTA SKULPTOREI ELENAI KEPALAITEI

JAV LB Kultūros Tarybos rūpesčiu skiriamos premijos už dailę. Šiemet Kultūros Taryba, kuriai pirmininkauja A. Radžius Baltimoreje, sprendėjų komisiją sudaryti pakvietė dail. K. Varnelį Chicagoje. Jis pasikvietė į tokią komisiją skulptorių Petrą Alekną, dail. Algirdą Kurauską, dail. Zitą Sodeikienę, dail. Vytautą O. Virkau. Jie posėdžiavo balandžio 29 Chicagoje ir 1978 dailės premiją — 1000 dol. paskyrė skulptorei Elenai Kepalaitei, kuri gyvena Richmond Hill, N.Y. Premijos mecenatas — Lietuvių Fondas.

LIETUVIŠKŲ ĮVYKIŲ IR SUKAKČIŲ APŽVALGA

Kadangi "Garsas" nepasirodė beveik tris mėnesius, čia apžvelgsime to laikotarpio lietuviško gyvenimo kai kuriuos įvykius ir kelias sukaktis (Red.)

Lietuvos šventė Washingtone

Vasario mėnesį Amerikoje pirmavo Lietuvos nepriklausomybės atstatymo 61-jų metinių minėjimo renginiai. Daugelyje vietovių jie įvyko jau vasario 11 dieną. Štai tą dieną šalies sostinėje, Washingtone, Georgetown universitete, įvyko Lietuvos Vyčių kuopos ir L. Bendruomenės apylinkės suruoštas minėjimas. Sveikinimo žodžius tarė **Baltųjų Rūmų personalo** narė Viktorija Mongiardo ir Valstybės departamento Baltijos valstybių skyriaus pareigūnas Thomas Longo. Perskaitytas Valstybės sekretoriaus Cyrus Vance laiškas Lietuvos atstovui dr. St. Bačkiui. Sekretorius Vance reiškė pagarbą lietuvių tautai "už pasišventimą savo krašto meilei, teisingumui ir žmogaus teisėms". Dr. Stasys Bačkis savo kalboje palietė paskutinius įvykius tarptautiniame gyvenime, įžvelgdamas juose prošvaisčių siekiantiems laisvės, teisingumo ir tautų nepriklausomybės. Dr. Tomas Remeikis, Calumet kolegijos profesorius, ir Liūtas Grinius, skautijos veikėjas, buvo kiti du programos dalyviai — kalbėtojai. Minėjiman gausiai atsilankiusių tarpe buvo pulk. Kazys Škirpa, pirmasis Lietuvos kariuomenės savanoris.

Lietuvos nepriklausomybės šventė paminėta vasario 15 dieną Atstovų Rūmuose. Tos dienos posėdį pradėjo Atstovų Rūmų pirmininkas Thomas O'Neil, pakviesdamas **kun. dr. Tomą Žiūraitį**, dominikoną, sukalbėti maldą — invokaciją. Savo trumpame, jautriai tartame žodyje kun. Žiūraitis maldavo: "Visagalis Dieve, amžinasis teisingume ir meile, Tavo Sūnus atėjo atnešti laisvės visiems žmonėms. Maldaujame Tave suteikti laisvę ir nepriklausomybę Lietuvai ir visoms pavergtoms tautoms".

Pirmininko (Speakerio patvarkymu, Lietuvos šventės minėjimui vadovauti pakviestas kongresmanas **Frank Annunzio** (iš Illinois valst.) savo kalbos pradžioje priminė, kad lietuvių tautos istorija siekia daugiau kaip tūkstantį metų. Jis pacitavo Lietuvos himną anglų kalba ištisai, nurodė J.A.V. Lietuvių Bendruomenės ir Lietuvių Katalikų Religinės Šalpos leidinius, pateikiančius dokumentinę medžiagą apie dabartinę padėtį Lietuvoje. Annunzio sakė, kad visi amerikiečiai privalo ir toliau pritarti lietuvių tautos laisvės pastangoms ir pasisakyti prieš Sovietų Sąjungos vedamą tautų žlugdymo politiką Baltijos valstybėse. Kongresmanas Annunzio pranešė pateikiąs Kongresui rezoliuciją, kuri išreiškia Kongreso nusistatymą dėl Baltijos valstybių prievartinio įjungimo į Sovietų Sąjungą nepripažinimo. Ši rezoliucija siūlo prezidentui pradėti pasitarimus su Sovietų Sąjunga, kad ji atitrauktų iš tų trijų valstybių savo karines pajėgas, politinį, administracinį ir policijos personalą. Annunzio rezoliucija taip pat reikalauja, kad visi pabaltiečiai politiniai kaliniai būtų paleisti ur grąžinti į savo tėviškes. Prezidentas prašomas duoti nurodymus Jungtinių Amerikos Valstybių delegacijai, dalyvausiančiai Madrido konferencijos ruošos pasitarimuose, kad tos Helsinkio Baigiamojo akto peržiūros konferencijos darbotvarkėje būtų svarstomi ir tokie klausimai, kaip Baltijos valstybių užgrobimas ir neteisėtas jų įjungimas į Sovietų Sąjungą, laisvo tautų apsisprendimo teisės paneigimas ir teritorinio neliečiamumo pažeidimas Pabaltijy.

Kongresmanas Rosselot iš Californijos pareiškė pasitenkinimą, kad kongresmanas Annunzio atkreipė Kongreso narių dėmesį į Lietuvos laisvės reikalą.

Savo pareiškimus maždaug ta pačia mintimi padarė 76 kongresmanai. Tarp jų buvo tarptautinių santykių komisijos pirmininkas Clement Zablocki iš Wisconsino, Derwinski, Mc Clory ir Murphy iš Illinojaus, Goldwater iš Californijos, Dodd iš Connecticut, Biaggi, McHugh ir Stratton iš New Yorko, Pepper iš Floridos, Blanchard iš Michigano, Hammerschmidt iš Arkansas ir kiti. Visi jų pareiškimai yra paskelbti Kongreso oficialių užrašų leidinyje "Congressional Record".

Vasario 16 dieną viename iš didesnių Kongreso komisijų posėdžių salių kongresmanas Blanchard iš Michigano suruošė Kongreso nariams ir sostinės lietuviams priėmimą. Čia sveikinimo kalbas pasakė šeimininkas Blanchard ir kongresmanas Conte iš Massachusetts. Jie abu vietinės Lietuvos Vyčių kuopos pirmininkui adv. E. Raskauskui ir Lietuvių Bendruomenės apylinkės pirmininkui dr. Sauliui Naujokaičiui įteikė po Amerikos vėliavą, o abu pirmininkai Amerikos kongresmanams padovanojo Lietuvos trispalvę.

Vasario 16 d. vakare **Lietuvos Pasiuntinybės rūmuose** atstovas dr. Stasys Bačkis su žmona suruošė priėmimą, kuriame gausiai dalyvavo vyriausybės ir visuomenės atstovai. Užsienio diplomatų vardu asmeniškai sveikino diplomatinio korpo dekanas, Nikaragvos ambasadorius.

Vasario 18 d. Washingtono arkivyskupijos Šv. Mato katedroje įvyko iškilmingos pamaldos Lietuvos žmonių intencija. Pasibaigus mišioms katedros vargonai grojo, o gausūs pamaldų dalyviai giedojo Lietuvos himną. Katedros prieangyje buvo išdėstytas arkivyskupijos organas Catholic Standard, įsidėjęs vedamąjį apie Lietuvą. Straipsnyje kviečiami jungtis prie lietuvių maldų, kad lietuva vėl butų laisva.

Amerikos senate Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo šventė paminėta vasario 21 dieną. Minėjimui vadovavo senatorius **Charles Percy** iš Illinojaus. Jis gėrėjosi lietuvių tautos ryžtu siekti laisvės ir žmogaus teisių gerbimo. Savo žodį senatorius Percy baigė lietuviškai: "Sveiki lietuviai". Kiti kalbėjusieji ir pareiškimus padarę senatoriai buvo Dole iš Kansas, Schweikeris iš Pennsylvanijos, Weickeris iš Connecticut, Domenici iš New Mexico, Levin iš Michigano, Glenn iš Ohio, Zorinskis iš Nebraskos, Lugar iš Indianos, Williams iš New Jersey. Senatorius Glenn, buvęs atsronautas, priminė, kad neseniai savo kelionėje po Sovietų Sąjungą jis kalbėjęs sovietiniams pareigūnams apie lietuvių siekimą laisvės. Ano senatoriaus Glenno, lietuviai yra šviečiantis laisvės siekimo pavyzdys.

Kitas senatorius iš Ohio, **Howard Metzenbaum**, kalbėjo vasario 11 d. Clevelande, Amerikos Lietuvių Tarybos skyriaus surengtame minėjime. Senatorius ten pabrėžė Amerikos nusistatymą, kad Pabaltijo kraštų laisvės reikalas nėra ir negali būti užmirštas. Jis su pagarba minėjo **kunigą Alfonsą Svarinską, Balį Gajauską, Viktorą Petkų**, kaip drąsius žmogaus teisių gynėjus. "Šiems asmenims priklauso mūsų visų padėka, pagarba ir visiška parama. Jie yra mūsų laikų herojai, — sakė senatorius Metzenbaum. Senatorius pasižadėjo "niekada neatsisakyti kovos už žmogaus teisęs". Jis ragino lietuvius ko stipriausiai tęsti savo pastangas, kurios per daugelį metų padėjo išlaikyti viltį, kad Lietuvos

(nukelta į 4 psl.)

Spaudos konferencijoj vasario 21 Balfo centro įstaigoj, Chicagoj. Pirmoj eilėj sėdi iš k.: Aurelija Vaičekauskaitė, Lauryna Vaičekauskaitė, seselė Bertha Jodwalis, Balfo pirm. Marija Rudienė, Danutė Juodvalkytė, antroj eilėj stovi iš k.: Povilas Vaičekauskas, Lorraine Vaičekauskienė, Jonas Juodvalkis, Valerija Juodvalkienė, Kęstutis Juodvalkis. Nuotr. V. Noreikos

POPIEŽIAUS JONO PAULIAUS II ENCIKLIKA

Svarbus įvykis ne tik Vatikane, bet ir pasauly yra popiežiaus Jono Pauliaus II pirmosios programinės enciklikos paskelbimas.

Enciklika yra popiežiaus pasirašytas oficialus Bažnyčios dokumentas. Pirmoj enciklikoj kiekvienas popiežius paprastai bendrais bruožais išdėsto savo pontifikato programą. Enciklikos paprastai yra vadinamos pirmaisiais lotyniško jų originalo žodžiais. Jono Pauliaus II pirmoji enciklika prasideda žodžiais "Redemptor hominis" (Žmogaus atpirkėjas).

"Žmogaus atpirkėjas Jėzus Kristus yra kosmoso ir istorijos centras", rašo Šv. Tėvas, pradėdamas enciklika. Kristus yra ir šios enciklikos centras. Jis yra Bažnyčios įkūrėjas, jos galva ir jos pagrindas. Dėl to visa Bažnyčioj turi krypti į Kristų. Tarp atpirkimo jame paslapties ir žmogaus orumo yra nenutrūkstamas ryšys. Kadangi Kristus yra žmogaus ir pasaulio atpirkėjas, tai drauge Kristus yra vienintelis, kuris gali pilnai atskleisti žmogui paties žmogaus paslaptį. Dėl to ir Bažnyčiai nėra kito kelio, kaip kelias su žmogum ir už žmogų. Taip kristocentrinis Bažnyčios mokslas pilnai atsiveria į žmogų.

Popiežiaus Jono Pauliaus II pirmosios enciklikos ryškiausias bruožas yra rūpestis žmogumi, žmogaus orumu, jo pagrindinėmis teisėmis, kurias Bažnyčia yra įpareigota ginti visur ir visuomet.

"Kely, kuris nuo Kristaus veda į žmogų", sako popiežius, "šiame kely, kuriame Kristus yra pats save susiejęs su kiekvienu žmogum, Bažnyčios niekas negali sulaikyti".

Kalbėdamas apie taiką, Šv. Tėvas kiek toliau sako: "Galutinai taika remiasi ne kuo kitu, o pagarba neliečiamom, pagrindinėm žmogaus teisėm, tuo tarpu karas kyla tada, kai šios teisės yra pažeidžiamos . . ."

Enciklika "Redemptor hominis" yra padalinta į keturias dalis. Štai jų antraštės: Visuotinio Bažnyčios Susirinkimo ir ankstesniųjų popiežių Bažnyčiai paliktas paveldėjimas; Atpirkimo paslaptis; Atpirktasis žmogus ir jo padėtis šiuolaikiniame pasauly; Bažnyčios misija ir žmogaus likimas.

Antroj daly, kalbėdamas apie atpirkimo paslaptį, Jonas Paulius II atskirai susitelkia prie žmogaus laisvės, ypač prie jo religinės laisvės.

Trečioj daly, kalbėdamas apie žmogaus padėtį šiuolaikiniame pasauly, Šv. Tėvas pabrėžia, kad Jėzus Kristus yra save susiejęs su kiekvienu žmogum. Dėl to visi keliai Bažnyčią veda į žmogų. Bažnyčia mūsų laikais yra pašaukta išvesti žmonijos iš vis grėsmingiau kylančio visuotinio susinaikinimo pavojaus, ištvermingai ginant pagrindines žmogaus teises bei laisves. Popiežius primena, kad neužtenka jas garantuoti sutarčių ar įstatymų raide. Žmogaus teisių apsaugojimas visur turi tapti konkrečia kasdieninio gyvenimo tikrove. Valstybių pareiga užtikrinti savo piliečiam visuotinę gerovę, t.y. tas sąlygas, kuriose jie galėtų konkrečiai pasinaudoti savo teisėmis. "Kai to nėra", sako Šv. Tėvas, "tada bendruomenė pakrinka, kyla piliečių pasipriešinimas valdžiai arba įsigali priespauda, bauginimas, prievarta, teroras, kaip įvyko daugely kraštų mūsų laikais, įvedus totalitarinį režimą."

Su žmogaus teisių apsaugojimo ir užtikrinimo pareiga popiežius Jonas Paulius II susieja religinės ir sąžinės laisvės pareigą. Apribojimas religinės laisvės — rašo popiežius — skaudžiai paliečia ne tik atskirus asmenis ar bendruomenes, bet visų pirma pažeidžia patį žmogaus orumą, nepriklausomai nuo to, kokią jis išpažįsta religiją ar pasaulėžiūrą . . . Tai didelė neteisybė, kuri paliečia pačias žmogiškumo gelmes . . . Jau vien žmogiškai galvojant, yra neįmanoma pateisinti padėtį, kurioj tiktai ateizmui yra užtikrinamos pilietinės teisės viešajame ir socialiniame gyvenime, kai tuo tarpu tikintieji žmonės yra vos pakenčiami arba traktuojami kaip žemesnės kategorijos piliečiai, kartais iš jų net visai atimant pilietines teises.

Baigdamas antrąją enciklikos dalį, Jonas Paulius II visų viso pasaulio tikinčiųjų vardu kreipiasi į tuos, nuo kurių vienokiu ar kitokiu būdu priklauso viešojo ir socialinio gyvenimo organizacija, kreipiasi karštai prašydamas, kad visur būtų pagerbiama religinės laisvės ir Bažnyčios veikimo laisvės teisė. Tuo nėra reikalaujama kokios nors privilegijos, bet vienos iš pačių pagrindinių teisių. Šios teisės užtikrinimas yra tikrosios žmogaus pažangos sąlyga ir garantija.

Kzl.

"ŠEIMOS VELYKOS PO DAUGELIO METŲ SKAUSMO"

Velykų antrą dieną, balandžio 16, dienraštis "Chicago Tribune" įsidėjo ilgą straipsnį antrašte "Šeimos Velykos po daugelio metų skausmo". Straipsnio pradžia — pirmame puslapyje, o kitame — tęsinys ir didžiulė foto nuotrauka, parodanti, kaip prie lietuviško Velykų stalo džiaugiasi neseniai iš Lietuvos atvykusios dvi lietuvių šeimos. Tai Jono Juodvalkio ir Povilo Vaičekausko šeimų aštuoni nariai ir seselė kazimierietė Berta (Juodvalkytė), Juodvalkio ir Vaičekauskienės sesuo. Chicago Tribune korespondentė rašo, kaip šios dvi šeimos per daugel metų stengėsi išvykti Amerikon pas savo seserį, kaip Juodvalkis ir Vaičekauskienė, Amerikoje gimę ir todėl šios šalies piliečiai, buvo su tėvais iškeliavę Lietuvon ir kaip jie ten įstrigo prasidėjus antrajam pasauliniam karui, kaip juodu abu buvo sovietinių saugumiečių suimti ir išvežti į Sibirą. Brolis ir sesuo visą laiką aiškino sovietiniams valdininkams, kad jie yra Amerikos piliečiai, tačiau dėl tokio tvirtinimo jie buvę dar labiau persekioti.

Juodvalkiui ir Vaičekauskienei tekę Sibire išbūti 11 metų. Taip jie pasakojo Chicago Tribune korespondentei. Jie ten sukūrė lietuviškas šeimas su tokio pat likimo asmenimis. Ir Juodvalkienė, ir Vaičekauskas taip pat buvo išgabenti iš Lietuvos. Grįžusios Lietuvon abi šeimos iš naujo pradėjo rūpintis leidimu išvykti Amerikon pas savo seserį. Tačiau teko laukti metų metus, kol pagaliau prieš keliolika savaičių leista išvykti.

Chicago Tribune korespondentei Anne Keegan Laurentina Vaičekauskienė prisiminė ir Velykas, praleistas Sibire. "Mes dabar galvojame ir apie Velykas praeityje, sakė Laurentina, — kai jos buvo šventė tik mumyse. Sibire per Velykas mes daug kentėjome. Tada ši šventė nebuvo speciali diena. Reikėjo visą dieną dirbti kasyklose ar prie geležinkelio. Tada šventei Velykas tik savo širdyse, bandydamas jas išlaikyti gyvomis savo atsiminimais apie laimingesnes Valykas praeityje". Korespondentei Povilas Vaičekauskas sakė: "Labai skaudu atsiminti anas Velykas. Tas dienas mes norime dabar pamiršti. Norime žvelgti į ateitį". Jonas Juodvalkis laikraščio bendradarbei pareiškė, kad verčiau apie praeitį nebekalbėti, nes ateitis priklauso jauniesiems, kurie linksmai džiūgavo aplink velykinį stalą.

Juodvalkių ir Vaičekauskų šeimų Chicagoje laukė ne tik jų sesuo. Laukė kiti giminės, laukė Chicagos lietuviai. Laukė ir Bendrasis Amerikos Lietuvių Šalpos fondas, kurio pirmininkė Marija Rudienė, mūsų Susivienijimo narė, per pastaruosius kelis mėnesius daug pastangų padėjo, kad Juodvalkiai ir Vaičekauskai galėtų atvažiuoti į Ameriką. Abi šeimos gyvena tame pačiame name. Abi dažnai pasirodo lietuvių renginiuose. Cicero ateitininkų kuopos šventėje Povilas Vaičekauskas pasisakė Lietuvoje buvęs Ateitininkas.

Naujiems Chicagos lietuviams gyventojams tenka palinkėti gražiausios sėkmės.

Vasario 16-osios minėjimas vasario 15 Washingtone, Atstovų rūmuose. Iš k.: svečias Dan Rafferty, prof. dr. Jonas Genys ir inž. Grožvydas Lazauskas — Altos atstovai, kongresmanas Frank Annunzio — minėjimo rengėjas ir pagrindinis kalbėtojas, tėv. dr. Tomas Žiūraitis, OP — "Šios dienos Atstovų rūmų kapelionas", savo invokacija pradėjęs rūmų sesija, Thomas P. O'Neill — tų rūmų įtakingas pirmininkas, įteikiąs tėv. dr. Žiūraičiui dėkingumo pažymėjimą, Atstovų rūmų kapelionas protestantų kun. James David Ford, talkinęs tėv. dr. T. Žiūraičiui. Nuotr. K. Jewell

POPIEŽIUS LIETUVIŲ KOLEGIJOJ

Popiežius Jonas Paulius II, gegužės 6 lankydamas Romos parapiją, kurios ribose yra lietuvių Šv. Kazimiero kolegiją, aplankė lietuvių kolegiją, Vila Lithuania ir susipažino su ten esančiais kunigais.

LIETUVIŠKŲ ĮVYKIŲ IR SUKAKČIŲ APŽVALGA

(atkelta iš 3 psl.)

žmonės kada nors galės džiaugtis tomis pat laisvėmis, kuriomis naudojasi amerikiečiai.

Minėjimai kitose vietose

Vasario 16-tosios minėjimai suruošti įvairiose vietose, įvairiu laiku — vasario 11, 18, 16 ir 25 dienomis. Didesnio masto renginiai įvyko vietovėse, kur daugiau lietuvių gyvena — Chicagoje, New Yorke, Detroite, Clevelande, Philadelphijoje, Bostone, Baltimorėje, Rochesteryje, Los Angeles. Daugiausia minėjimus ruošė Amerikos Lietuvių Taryba, Jungtinių Amerikos Valstybių Lietuvių Bendruomenė, Lietuvos vyčiai, vietiniai jungtiniai komitetai. Lietuvos laisvinimo veiklai paremti įplaukė keliasdešimt tūkstančių dolerių. Surinktos aukos, rengėjų ir aukotojų valia, paskirtos Amerikos Lietuvių Tarybai, JAV Lietuvių Bendruomenei ir Vyriausiojo Lietuvos išlaisvinimo komiteto įsteigtam Tautos Fondui.

Nauja Vliko vadovybė

Šių metų kovo 11 d. Vyriausiojo Lietuvos išlaisvinimo Komiteto Taryba išrinko naują Vliko valdybą: pirm. dr. Kazys Bobelis, vicepirmininkai dr. K.J. Jurgėla, dr. Jonas Balys, prof. Jokūbas Stukas ir inž. Liūtas Grinius, sekr. dr. J. Stiklorius, teisių patarėja dr. Elena Armanienė, valdybos narys agr. J. Daugėla. Iždininko pareigas laikinai eina dr. J. Stukas. Balandžio 28 d. Vliko Taryba patvirtino naujosios valdybos darbų programą ir deklaraciją. Pastebėsime, kad naujasis Vliko pirmininkas, dr. K. Bobelis, yra mūsų Susivienijimo narys. A.L. Tarybai jis vadovavo devynerius metus. Praėjusių metai pabaigoje dr. Bobelis išrinktas Altos garbės pirmininku.

Rudenį — kongresas

Altos iniciatyva šiemet spalio 12-14 dienomis šaukiamas Amerikos lietuvių kongresas. L.K. Susivienijimo direktorių taryba nutarė jame dalyvauti.

Jaunimo kongresas

Pasaulio Lietuvių jaunimo ketvirtasis kongresas įvyks Anglijoj ir Vakarų Vokietijoje. Plačiau apie šį svarbų įvykį rašo Linas Kojelis, mūsų Susivienijimo narys, "Garso" **anglų kalbos skyriuje**. Atstovų skaičius kiekvienam kraštui nustatė Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos valdyba tokia tvarka: Argentinai — 7, Australijai — 10, Brazilijai — 9, Didžiajai Britanijai — 6, JAV — 40, Kanadai — 40, Kolumbijai — 4, Prancūzijai — 3, Švedijai — 3, Uragvajui — 3, Venecuelai — 3 ir Vokietijai — 11. Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungai vadovauja Gabija Juozapavičiūtė, gyvenanti Kanadoje. Neseniai Juozapavičiūtei paskirta Eugenijaus Kriaučeliūno vardo 1,000 dol. premija. Kaip rašo "Pasaulio lietuvis", Kriaučeliūnų šeimos mirusio sūnaus atminimui skiriama premija šiemet atiteko Juozapavičiūtei "už jos Jaunimo sąjungos veiklą, uolią IV PLJ Kongreso ruošą, bendradarbiavimą spaudoje ir įvairiose jaunimo ir nejaunimo organizacijose".

Jungtinių Valstybių lietuvių jaunimo atstovai jau išrinkti. Apie kongresą "Garsui" pažadėjo parašyti Linas Kojelis.

Įvairios sukaktys

Vasario 8 dieną sukako 60 metų, kai Lietuvoje kautynėse su įsibrovėliais bolševikais žuvo **Povilas Lukšys**, pirmoji Lietuvos nepriklausomybės kovų auka. Povilas Lukšys, gimęs 1886 metų liepos 21 dieną Surviliškio valsčiuje, Kėdainių apskrityje, krito nuo priešo šūvių Taučiūnų kaimo laukuose, netoli savo gimtinės. Povilui Lukšiui su mažu būriu savanorių pavyko atremti bolševikų kėslus atkirsti Kauno — Kėdainių kelią, nors jis pats ir žuvo. Netoli Lukšio žuvimo vietos buvo pastatytas įspūdingas paminklas, o Karo muziejuje išstatyras jo biustas. Nepriklausoma Lietuva vertino savo laisvės gynėjus.

Vasario 11 dieną Lietuvos generalinis konsulas New Yorke **Anicetas Simutis** sulaukė 70 metų amžiaus. Sukaktuvininkas gyvena New Yorke nuo 1936 metų, kai jis ten atvyko iš Kauno. Pradžioje buvo generalinio konsulato sekretorius, o po to vis kilo tarnyboje. Anicetas Simutis yra žemaitis, gimęs Tirkšliuose. Gimnaziją baigė Telšiuose. Vytauto Didžiojo universitete studijavo ekonomiką, o Columbijos universitete New Yorke gavo ekonominių mokslų magistro laipsnį. Parašė ir išleido anglų kalba knygą apie Lietuvos ekonominį atstatymą po 1918 metų. 1953 metais išėjo Simučio redaguotas Pasaulio Lietuvių žinynas. Šalia savo tiesioginių pareigų, gen. konsulas Simutis visą laiką buvo labai arti Amerikos lietuvių kultūrinio, tautinio ir visuomeninio gyvenimo.

Anicetas Simutis, Lietuvos generalinis konsulas New Yorke, vasario 11 paminėjo 70 metų amžiaus sukaktį. Nuot. R. Kisieliaus

Arkivyskupo M. Reinio sukaktis

Vasario 5 dieną sukako 95 metai, kai gimė Mečislovas Reinys, arkivyskupas, Vilniaus vyskupijos valdytojas, mokslininkas, valstybininkas, vienas populiariausių Lietuvos vyskupų. Jis mirė 1953 metų lapkričio 8 dieną sovietų Vladimiro kalėjime, būdamas pasmerktas dešimčiai metų laisvės atėmimo už neva antisovietinę veiklą. Arkivyskupo Reinio mirties aplinkybių neslepia ir Vilniuje išleistoji Mažoji Lietuviškoji Tarybinė Enciklopedija.

Mečislovas Reinys, vienuoliktas Reinių šeimoje vaikas, gimė Madagaskaro vienkiemyje, Utenos apskrityje. Gimnaziją baigė Rygoje, kunigų seminariją — Vilniuje, dvasinę akademiją — Petrapilyje. Kunigu įšventintas 1907 metais. Filosofijos studijas gilino Liuvene, Belgijoje. Ten gavo daktaratą. Dar studijavo ir Starsburge. Studijuodamas užsienyje, kun. Reinys labai veikliai dalyvavo lietuvių katalikų studentų organizavime iš kurio išsivystė Ateitininkų sąjūdis. Grįžęs Vilniun, Reinys uoliai metėsi į sielovados, mokslinį ir tautinį darbą. Profesoriavo kunigų seminarijoje. Dirbo Lietuvių mokslo draugijos valdyboje, vadovavo švietimo draugijai "Rytas". Sovietų Rusijos daliniams įsibrovus į Vilnių 1919 metais, kunigas Reinys buvo suimtas ir kalintas 5 mėnesius. Nepaliko jo ramybėje ir nauji Vilniaus šeimininkai — lenkai. 1922 metais Reinys drauge su kitais 32 veikėjais už lietuvišką veiklą ištremtas į nepriklausomą Lietuvą. Tais pačiais metais Reinys pakviestas psichologijos profesorium į Lietuvos universitetą. 1925 metais prof. Reinys įėjo į dr. Leono Bistro vadovautą vyriausybę užsienių reikalų ministeriu. Būdamas šiose pareigose Reinys padarė pradinius žygius nepuolimo sutarčiai su Sovietų Sąjunga.

Popiežiui Pijui XI-jam įsteigus Lietuvos bažnytinę provinciją 1926 metų balandžio mėnesį, profesorius Reinys buvo paskirtas Vilkaviškio vyskupu-koadjutorium. Nuo 1940 metų rudens Reinys buvo Vilniaus arkivyskupo Jalbžykovskio pagalbininku. Jam suteiktas arkivyskupo titulas. Netrukus arkiv. Reinys tapo Vilniaus arkivyskupijos valdytoju, kurio pareigas ėjo iki 1947 metų, kai jis buvo sovietinių pareigūnų suimtas. Po to sekė įkalinimas, teismas, išgabenimas į Vladimiro kalėjimą. Su arkivyskupu Reiniu drauge kalėjusių liudijimai yra brangus palikimas apie velionio asmenį. Štai kaip apie jį atsiliepia Vladimire kalėjęs vokietis dr. Gotthold Stare: "Arkivyskupo Reinio laikysena tikrai Bažnyčios šventojo laikysena . . . Jo autoritetas sklido po kalėjimo sienas iš vienos griežtai izoliuotos celės kiton . . . Žuvus vienam kaliniui, 1951 metais Reinys likusius guodė: "Neliūdėkite. Nukentėjusieji kovoja drauge su mumis . . . Jie stiprina mūsų gretas. Tebus pašlovinti nenusilenkę prieš netiesą. Jie gyvena amžinai".

Neseniai Amerikoje išleista arkivyskupo Reinio biografija, parašyta Lietuvoje. Joje daug iki šiol neskelbtos medžiagos apie šį iškilų lietuvį, dvasininką, mokslininką, valstybininką, jaunimo auklėtoją, tautos ir religijos kankinį. Arkiv. Reinys domėjosi ir Amerikos lietuvių gyvenimu. 1937 metais jis čia viešėjo, aplankydamas apie 50 lietuviškų parapijų. Prenumeravo Amerikos lietuvių katalikų laikraščius. Lietuvoje arkiv. Reinys per daugelį metų globojo gausiausią jaunimo sąjungą — Pavasarininkus. Iš pasauliečių artimiausi arkivyskupo Reinio bendradarbiai buvo prof. Pranas Dovydaitis ir dr. Juozas Leimonas.

Šv. Kazimiero mirties sukaktis

Kovo 5 dieną sukako lygiai 495 metai, kai mirė šventasis Kazimieras, sulaukęs vos 25 metų. Mirė jis Gardine, tame pačiame mieste, kur 50 metų anksčiau mirė ir jo senelis, karalius Jogaila. Šventojo karalaičio gyvenimas palyginti buvo labai ramus ir taikus, pašvęstas daugiausia maldai ir labdarai. Tačiau jo kūno palaikams nebuvo lemta ilsėtis ramybėje. Daugiausia tai buvo todėl, kad šventasis buvo simboliu lietuvių tautos pasipriešinimo svetimųjų užgaidoms užvaldyti Lietuvą. 1655 metais rusams įsiveržus į Vilnių, šventojo Kazimiero karstas turėjo būti paslėptas, kad nebūtų išniekintas. 1703 metais jo karstą vėl teko iškelti iš katedros, siaučiant karui su švedais. 1831 metais Šv. Kazimiero bažnyčią Vilniuje caro valdžia atidavė rusų stačiatikiams. 1922 metais bažnyčia grąžinta jėzuitams. Sovietų Sąjungai 1944 metais antrą kartą užėmus Lietuvą, Šv. Kazimiero bažnyčia visai uždaryta ir paversta ateizmo muziejumi. 1953 metais šv. Kazimiero palaikai iškelti iš puošnios jo vardo koplyčios Vilniaus katedroje, kurią komunistai pavertė meno galerija. Dabar šv. Kazimiero karstas yra laikomas Šv. Petro ir Povilo bažnyčioje. Ten jis gausiai tikinčiųjų lankomas.

50 metų be Pūtvio

Kovo 5 dieną suėjo 50 metų, kai mirė Vladas Putvinskis-Pūtvis, agronomas, rašytojas, visuomenės veikėjas, Lietuvos šaulių sąjungos kūrėjas. Mirė jis Kaune, o palaidotas Kelmėje. Putvinskis buvo kilęs iš stambių dvarininkų. Jo motina — grafaitė Broel-Platerytė. Jaunystėje šeimos kalba buvo lenkų, tačiau Putvinskis dar anksti jaunystėje apsisprendė už lietuvybę. Panašiai pasielgė ir jo žmona Emilija Gruzdytė. Putvinskio dvaruose būdavo saugiai sukraunamos ir slepiamos rusų valdžios draudžiamos lietuviškos knygos. Iš ten jos patekdavo į knygnešių rankas ir taip

(nukelta į 6 psl.)

Vasario 16 gimnazijos mokinė Lolita Kudirkaitė ir informacijos komisijos pirmininkė Marytė Dambriūnaitė-Šmitienė ruošia kongreso informacijas.

SVARBUS PRIMINIMAS

Visiems nariams reikia mokesčius mokėti iš anksto. Mūsų Susiv. taisyklės nustato, kad nariui atsilikus su mokesčiais už tris (3) mėnesius jis yra suspendavimo padėty, gi atsilikęs už šešis (6) mėnesius — pervedamas į pratęsto termino apdraudą — Extended Term Insurance. Deja, daugelis narių su duoklių mokėjimu laukia iki metų pabaigos, kas būna priežastimi nesusipratimų ir nemalonumų patiems nariams, jų pašalpgaviams ir centrui.

VLIKO 1979 METŲ DEKLARACIJA

1943 metais Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas Lietuvių Tautos vardu pakartotinai paskelbė pasauliui mūsų Tautos prigimtą teisę, įsipareigojimą ir besąlyginį nusistatymą būti laisvais, nepriklausomais ir atstatyti suvereninę Lietuvos valstybę.

Tęsdama šį pasižadėjimą, Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto Taryba 1979 m. kovo mėnesio 11 d. išrinko naują Vliko valdybą.

Naujoji Vliko valdyba perėmė pareigas ir skelbia šią Deklaraciją pasaulio lietuviams.

LIETUVIŲ TAUTOS ĮGALIOTAS ir viso pasaulio lietuvių remiamas Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas su nauja energija ir pasiryžimu tęs kovą už Lietuvos nepriklausomybę.

Lietuvių kova už tautos laisvę ir savą valstybę nesikeičia, ji yra nuolatinė, visuotinė, besąlyginė ir vedanti į pergalę.

Ji vyksta kas dieną kultūrinėje, dvasinėje, savitarpio pagalbos bei bendradarbiavimo ir politinėje srityse, okupuotoje Lietuvoje ir už jos ribų.

Nepriklausomybės kovos pagrindą sudaro Tėvynę, Tautą ir Laisvę mylį l i e t u v i a i okupuotoje Lietuvoje, bet toje kovoje aktyviai dalyvauja ne tik tie, kurie kenčia tremtį ar įkalinimą Sovietų Sąjungoje, bet ir tie, kurie gyvena užsienyje — laisvajame pasaulyje.

Tai yra vieninga visos Tautos kova, remiama visų lietuviškų jėgų. Padėkime vienas kitam, atjauskime ir supraskime vienas kitą ir jokiu būdu nekenkime jokiam lietuviui, nes mes juk visi esame tos pačios Motinos-Lietuvos vaikai.

Išvystykime didesnį tautinį sąmoningumą, pradėdami nuo savęs, tęsdami savo šeimoje ir mus supančioje aplinkoje, visur stiprindami tautinį idealizmą ir tautinę kultūrą.

Sveikiname pasaulio lietuvių spaudą už pagalbą Lietuvos laisvės byloje ir tuo pačiu prašome susilaikyti nuo bet kokių negatyvių, asmeniškų ar apsunkinančių Lietuvos darbą pareiškimų.

Lankydamiesi pavergtame krašte, mokėkime įžvelgti į mūsų artimųjų ir visos tautos sunkią moralinę, materialinę, religinę ir politinę padėtį ir mokėkime sąžiningai skirti, kas yra pavergtieji ir kur yra pavergėjai. Išlaikykime tautinę lietuvio savigarbą ir atsakomybę.

Tikime, kad kiekvienas lietuvis yra vertas savo Kūrėjo atspindžio ir, siekdamas dvasinio tobulumo, skleidžia meilę ir pagarbą kitam lietuviui ir žmogui, garbingai gindamas mūsų teises ir siekimus.

Vlikas, giliai išgyvendamas okupuotoje Lietuvoje tebesitęsiantį lietuvybės, pagrindinių žmogaus ir tikėjimo teisių slopinimą ir persekiojimą bei žiauriai vykdomą tautinį genocidą ir okupanto agentų įneštą neigiamą įtaką į laisvojo pasaulio lietuvių šeimą, pasisako už visų lietuvių vienybę, kuo didesnį tarpusavio susiklausymą, prasmingą darbų pasiskirstymą ir glaudų visų politinių , kultūrinių, religinių ir šalpos veiksnių bendradarbiavimą, idant būtų kuo daugiau galimybių panaudota Lietuvių Tautos labui.

Vykdydami Vliko darbą, pabrėžiame būtinybę jį tęsti ir stiprinti, remiant Lietuvos Respublikos diplomatinę tarnybą, primenant pasaulio lietuviams dar antrojo pasaulinio karo metais išvystytą svarbią Amerikos Lietuvių Tarybos veiklą ir Vliko, kuris yra Lietuvių Chartos kūrėjas bei vykdytojas ir Lietuvių Bendruomenės steigėjas, atsakomybę ir teisę toliau atstovauti Lietuvos politinei bylai pasaulyje, skatinant glaudų bendradarbiavimą su Pasaulio Lietuvių Bendruomene ir atskirų kraštų Tarybomis ir Bendruomenėmis.

Mes sieksime visų lietuviškų veiksnių nuoširdaus sutarimo, vieningo ir koordinuoto darbo.

Šiame įsipareigojime rūpesčiai mūsų Tautos kultūriniais, dvasiniais, medžiaginiais ir politiniais reikalais suteikia galimybę kiekvienam patriotui lietuviui susirasti tinkamiausią darbo dirvą, nesivaržant, bet susijungiant su kitais šio didelio ir garbingo įsipareigojimo talkininkais. Gausybė darbų reikalauja visų esamų jėgų suderinimo jų geresniam atlikimui.

Pripažindami nuomonių ir pažiūrų skirtumus, kaip individualią, būtiną ir sveikintiną žmogaus kūrybos išraišką, mes džiaugiamės ieškojimu naujų kelių, kol jie yra reiškiami ir sprendžiami vienas kitam pagarbioje dvasioje ir nekenkia bendram Nepriklausomos Lietuvos atstatymo siekimui.

Vlikas sveikina mūsų kovojančią, okupanto pavergtą Tautą, linki jai ištvermės ir stiprybės, nešant kruviną laisvės žibintą.

Dėkoja Tautos Fondui, buvusiai Vliko valdybai už gražų ir sėkmingą darbą. Dėkojame visiems, rėmusiems Vliko užsibrėžimus.

Mes tikime visų Pasaulio Lietuvių pasišventimu ir pasiaukojimu Lietuvai ir prašome jūsų visų nuoširdžios pagalbos ir toliau padėti Vlikui atlikti Tautos pavestą darbą.

Dirbkime visi, kartu ir vieningai — mūsų Lietuvai!

Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas:

Dr. Kazys Bobelis — valdybos pirmininkas, J. Stiklorius — sekretorius, J. Daugėla, Elena Armanienė, Kostas R. Jurgėla, Jokūbas J. Stukas, Liūtas Grinius, Jonas Balys.

Nauja lietuviškų valgių receptų knyga

LITHUANIAN COOKERY

Anglų kalba paruošė agronomė Izabelė Sinkevičiūtė

Su plastikiniu aplanku; 316 puslapių. Puiki knyga lietuviškų valgių mėgėjoms ir šauni dovana draugėms amerikietėms. Kaina 8 doleriai

Užsakymus siųsti: "Garsas", P.O. Box 32 (71-73 So. Washington Str.), Wilkes-Barre, Pa. 18703

GARSAS • Lithuanian R.C. Alliance of America

English Section

MAT ZUJUS

U.S. foreign language newspapers publishers and editors conference at the White House, Washington, D.C., August 3, 1964; Matas Zujus, editor of Garsas, and U.S.A. president Lyndon Johnson

Since no one has eulogized Mr. Mat Zujus, the late editor of "Garsas", it behooves someone like me to do so.

I knew Mr. Zujus for many years — not intimately, but as a friend and erudite personage. He was a man in a million, proud to be a Lithuanian, who flaunted his patriotism, love of Lithuania, its people and all things Lithuanian.

When anyone came to the Lithuanian Center in Wilkes-Barre, his friendly greeting was there to meet one, show them about and show his appreciation that one thought enough to see him and his establishment. His friendship was genuine, his eyes spoke more than words.

He was the spirit of Lithuanianism — a true patriot and a stalwart in the same class as the late Leonard Šimutis.

It come once in our life to be born and to die. He died at an age that many do not reach and was active to the end of his life. He was about to attend a commemoration of the Lithuanian Independence Day when stricken.

In his life he had many sad moments — the loss of his lifemate — and the loss of his son and particularly the loss of Lithuania's freedom.

He lived through an historical period of seeing Lithuania as a free nation, saw the progress of his leaders, and its citizens after many years of servitude to other nations. He witnessed the first struggles of a new Lithuania. Their leaders had a difficult time, such as we had in the U.S. after our revolution. Ir was not easy, and failure could have meant loss of life to many patriots.

As regards Lithuania and its politics, he did not approve of foreign entanglements with neighboring countries. He knew that there were many outstanding Lithuanian leaders who could, and would, conduct the affairs of a new nation in a capable manner.

He was an humble man, did not seek aggrandizement or prestige or power; in his quiet way he went about the business of collecting news of interest and editing the "Garsas" in his appointed duties.

In his dealings with his staff of coworkers, he was always kind, benevolent and easy to work with, tolerant, understanding and paternal.

We will be hard put to find a successor to such a man as Mat Zujus but we hope with God's help we will.

May he rest in peace, which he so earnestly deserved — we will miss him for years to come.

Louise Eurkoos, R.N.

ANNUAL MEETING OF DIRECTORS OF THE ALLIANCE

The annual meeting of the Board of Directors of the Lithuanian Catholic Alliance was held on April 26, 27 and 28 at the Home Office in Wilkes-Barre, Pa.

In attendance were: President Thomas E. Mack, Esq., Vice President Joseph Laučka, Secretary, Frank Katilius, Treasurer, Mrs. Leocadia Donarovich, Trustees, Dr. Vladas Šimaitis and Vyto Yucius, Medical Examiner, Dr. Albert J. Valibus, Directors, Mrs. Albina Poska, Bronius Bobelis and Saulius Kuprys, Esq.

Secretary Frank Katilius reported 109 new members written in the past 15 months. The Assets and Liabilities are in the two and a half million dollar figure which makes the solvency of the Organization 142.32%.

Since the passing away of our late editor Matas Zujus who was editing the "Garsas" for some 53 years, was the biggest issue on the agenda. The Directors were unable to name a new editor, but the "Garsas" will be published starting this month by the "Darbininkas" in Brooklyn, N.Y., until such time as a qualified person will be able to take over.

A new membership drive is in progress since the last convention and the special inducement is for any member who writes five new members for $1,000 or more of insurance will be able to place a name of a student for five scholarships to be given at the next convention held in 1981.

It was unanimously agreed to allot a sum of $1,500 for promotion and propaganda purposes.

The Alliance will be represented in the future at Catholic Federation, Lithuanian American Council and Pennsylvania Fraternal Congress.

It was also agreed unanimously to form a Lithuanian Cultural Fund which can be used for Future scholarships and various other activities.

These are some of the more important highlites of the very fruitful meeting. The complete minutes will appear in later issues of "Garsas".

Frank J. Katilus
Secretary

NEW MEMBERS

Peter Anthony Twardowski, 461 N. West Avenue, Elmhurst, Illinois 60126. 20 Year Endowment for $1,000.00. Lodge 100. Cert. 5160. Age. 1. Credit to Albina Poska.

Miss Cynthia Sue Jackson, 17331 Avilla Blvd., Southfield, Mich. 48076. 20 Payment Life for $3,000.00. Lodge 171. Cert. 5161. Age 26. Credit to Regina Pikunas.

Mr. Richard Thomas Jackson, 17331 Avilla Blvd., Southfield, Mich. 48076. 20 Payment Life for $3,000.00. Lodge 171. Cert. 5162. Age 21. Credit to Regina Pikunas.

Miss Susan Marie Jackson, 17331 Avilla Blvd., Southfield, Mich. 48076. 20 Payment Life for $3,000.00. Lodge 171. Cert. 5163. Age 24. Credit to Regina Pikunas.

Mrs. Gertrude M. Naughton, 77 Eley Street, Kingston, Pa. 18704. 20 Payment Life for $1,000.00. Lodge 7. Cert. 5164. Age 56. Credit to Rosanne Walkavage.

Mrs. Maureen Koval, R.D. 1, Bear Creek, Pa. 18602. Paid Up at Age 85 for $1,000.00. Lodge 17. Cert. 5165. Age 40. Credit to Thomas E. Mack, Jr.

Miss Laima Surdenas, 231 Forest Drive, Turnersville, New Jersey 08012. 20 Year Endowment for $1,000.00. Lodge 222 (115). Cert. 5166. Age 24. Credit to Bronius Bobelis.

Mr. Peter M. Kaminski, 930 Pine Street, Philadelphia, Pa. 20 Year Endowment for $1,000.00. Lodge 7. Cert. 5167. Age 24. Credit to Thomas E. Mack, Jr.

Desecration of Cemeteries

The people of Šaukėnai (Kelmė r.) complain of disrespect for the local cemetery. There are many "desecrated cemeteries in Lithuania, including the old Kelmė graveyard. The Jewish cemetery of Šaukėnai was also "desecrated" — gravel was taken from it and poured on the highway, skulls and all.

MSGR. J. F. BOLL DIED MAY 2

Msgr. John F. Boll, pastor of Holy Trinity Church, Wilkes-Barre, died May 2 in the Mercy Hospital following an illness.

Born in Luzerne, son of the late Peter and Catherine Pilvalis Boll, he attended Cherry Twp. Grade and High School, Sullivan County, and was a graduate of St. Bonaventure College, N.Y. He completed studies in philosophy and theology at St. Bonaventure Seminary and was ordained to the priesthood in St. Peter's Cathedral, Scranton, on June 10, 1933 by the Most Rev. Thomas C. O'Reilly, late Bishop of Scranton.

Msgr. Boll served as an assistant pastor at Nativity B. V.M. Church, Tunkhannock and was named administrator of St. Michael's Church, Scranton, on Sept. 12, 1933, where he served as pastor until being named pastor of Holy Trinity Church, Wilkes-Barre. On Sept. 14, 1967, he was appointed spiritual director of the Poor Sisters of Jesus Crucified, Elmhurst, secretary of the building commission of the Diocese of Scranton, and a member of the Board of Diocesan Consultors. He was named prelate of honor with the title of monsignor by Pope John XXIII on May 22, 1959.

Surviving are a sister, Mrs. Fillie Buzako, Owego, N.Y., brother, Francis, Endicot, N.Y.

A pontificial con-celebrated Mass of Chritian Burial was held May 5 at 11 a.m. in Holy Trinity Church, Wilkes-Barre, with the Most Rev. J. Carroll McCormick, D.D., Bishop of Scranton, as the principal celebrant.

Buried in Holy Trinity Parish Cemetery, Bear Creek Twp.

PROBLEMS OF YOUNG LITHUANIANS — A WORLD OF DIFFERENCE?

The Fourth Lithuanian World Youth Congress

BY LINAS KOJELIS

Imagine that you are a high school or college student and that you are of Lithuanian heritage. You go to school and later you go to your part time job at the grocery store or restaurant. On weekends, you might go to your Lithuanian folk dance practices or to your Lithuanian club meeting, or perhaps to a Lithuanian tavern. Like most Lithuanians, you might discuss world politics and the problems the Lithuanians are facing in light of the Russian occupation. You might also be interested in learning to speak Lithuanian, or in learning about Lithuanian folklore or customs.

Soud typical? Well, then, imagime that you happen to be a young person of Lithuanian parentage living not in Pennsylvania, New York or California, but in Sydney, Australia or Bogota, Columbia or perhaps in Hamburg, West Germany! Ir may sound strange, but there are many young people of Lithuanian heritage living around the world whose day-to day problems are not so much different from your own. That's why, every four years, the World Association of Young Lithuanians (WAYL) and the World Lithuanian Community organize World Lithuanian Youth Congress (WLYC), such as the one which will happen this summer in Europe.

Preparations have been well under way for over a year, in North and South America, Australia as well as in Europe to help make this event as successful and productive as possible. In major Lithuanian-American centers throughout the United States, young Lithuanian-Americans have been meeting to discuss their goals and problems, and suggestions they plan to raise when they meet with the delegates from other countries in Europe. At the Congress, they will also have an opportunity to learn more about their Lithuanian heritage.

How the Congress is structured

The Congress, unlike its name implies, will not be just one single gathering in one place like most conventions or meetings. It will be made up of a series of events which will take place in two countries — England and West Germany. Here is the calendar of events for this year's Congress:

July 11 — The official ceremonies to open the Congress will be at St. Mary's College in Strawbery Hill, England.

July 11-18 — The Lithuanian World Youth Summer Camp, also at St. Mary's College will give the participants an opportunity to learn more about their Lithuanian heritage. The atmosphere will be casual and relaxed, and everyone will have a good opportunity to get to know one another.

July 14 — IV LWYC Concert, at the Queen Elizabeth Hall in London. Later that evening everyone will gather for the Congressional Ball at the Kensington Town Hall.

July 18 — All of the participants will travel by train from London to Dover, and then take a boat to the Continent where the Congress will be continued.

July 19-26 — **Option 1** — In Altenberg (not far from Bonn) the delegates to the Congress will meet to listen to lectures and to participate in discussions and deliberations on various cultural, political and organizational problems of young Lithuanians around the world. (This option is only for official delegates).

Option 2 — While the official delegates meet at Altenberg, other participants are welcome to participate at another conference, annually held in Europe, near Brussels, Belgium. At this conference, The European-Lithuanian Conference, questions of more general concern will be dissussed in Lithuanian.

Option 3 — Also, at this time, participants will have the option of joining one of many tours which are being planned to various European cities and sights.

July 27 — The LWYC's Cultural Evening will feature performances by young Lithuanian singers, dancers and musicians as well as exhibits by young artists.

July 28 — The Second IV LWYC Concert will take place in Koenigstein, West Germany. The concert will be followed by a dance.

July 30 — More tours will be arranged for those who would like to take advantage of a longer stay in Europe.

Who can participate

All young people of Lithuanian heritage between the ages of 16 and 30 can participate in most parts of the Congress (with the exception of the official meetings in Altenberg which will be reserved for official delegates). These delegates were selected by the young Lithuanians in each country. In the United States, the elections took place last fall in each city where there is a chapter of the Association of Young Lithuanian Americans (AYLA). There will be a tolat of 120 official delegates at the Congress, of which 40 will be representing the United States. Other delegates will be representing Argentina (7 delegates), Australia (10), Brazil (9), Canada (20), France (3), Great Britain (6), Italy (1), Sweden (3), Uruguay (3), and West Germany (11).

Past Congresses

This will be the Fourth Lithuanian World Youth Congress. These congresses are organized approximately every four years in various cities around the world. The first Congress was organized in the United States in 1966. There were representatives from seventeen countries. The formal congress itself took place in Chicago, Illinois and the summer camp was in Michigan.

The second Congress took place in 1972. Again, the official opening ceremonies were in Chicago, but then the action moved over to Ohio where the delegates met at Kent State University. Later, everyone congregated at the Romuva Campground, in Canada for the official II LWYC Summer Camp. The closing ceremonies were in Toronto, Canada. The Second Congress is especially noteworthy because it was then that the World Lithuanian Youth Association was founded. The first president of the WLYA was Father Antanas Saulaitis, S.J.

The Third Congress took place during the holiday season of the Winter of 1975-76, in three South American countries — Argentina, Uruguay and Brazil. The camp took place in the Argentinian countryside, while the official opening was in Buenos Aires. From there, the participants took a boat accross the Plata River to Montevideo, Uruguay for some excursions and for the Congressional Talent Show. Later, the participants flew to Sao Paulo, Brazil, where the official delegates met for their discussions while the others toured the Brazilian countryside and jungles. The congress ended with a decision to hold the next congress in Europe during the summer of 1979, a period that is now rapidly approaching!

In Conclusion

The Fourth Lithuanian Youth Congress promises to be exciting and educational. It is good to note that members of the Lithuanian Catholic Alliance will be found among the official delegates from the United States, so the readers of "Garsas" are sure to get many inside scoops about the progress and the events at the Congress.

In the meantime, if you would like to know more about the Congress and the planned events in Europe, please contact the following:

Miss Rusne Baltrusaitis,
President
The Association of Young
Lithuanian-Americans
14184 Arcola
Livonia, Michigan 48154

The Lithuanian World
Youth Congress Committee
5620 S. Claremont Avenue
Chicago, Illinois 60636

LCA MEMBERS' DEATHS

Lodge 28. Teofilė Rudkunienė (Tillie Rutkin), 4603 Wellington Blvd., Alexandria, Louisiana 71301. Died: Jan. 4, 1979. Buried: Jan. 6, 1979 Greenwood Cemetery, Pineville, La.

Lodge 222. Jonas Petras Karpavičius, 7921 Byron Ave., Apt. 402, Miami Beach, Fla. 33141. Died: Jan. 15, 1979. Buried: Woodlawn Cemetery, Miami, Fla.

Lodge 30. Miss Elizabeth Stucka, 1537 Nay Aug Ave., Scranton, Pa. Died: Nov. 15, 1978. Buried: Nov. 18, 1978 Cathedral Cemetery, Scranton, Pa.

Lodge 15. Vincent Dryza, 2545 W. 45th Place, Chicago, Ill. 60632. Died: Jan. 23, 1979. Buried: Jan. 27, 1979 St. Casimir's Cemetery, Chicago, Ill.

Lodge 41. Mrs. Eva (Chenis) Savickas, 40 Mendon St., Worcester, Mass., Died: Dec. 31, 1978. Buried: Jan 4, 1979 Notre Dame Cemetery, Worcester, Mass.

Lodge 42. Mrs Suzana Tiknis, 23650 Glenbrook Blvd., Euclid, Ohio. Died: Jan. 25, 1979. Buried: Jan. 27, 1979 Calvary Cemetery, Cleveland, Ohio.

Lodge 10. Mrs. Kanstonse Pupis, 335 Wharton Street, Philadelphia, Penna. 19147. Died: Jan. 27, 1979. Buried: Jan. 31, 1979 Holy Cross Cemetery, Yeadon, Penna.

Lodge 204. Mrs. Paulina Butėnienė, St. Patrick's Retirement Home, Joliet, Ill. Died: Jan. 27, 1979. Buried: Jan. 30, 1979 St. John's Cemetery, Joliet, Ill.

Lodge 155. Marijona Skrockienė (Mary Ann Skrutski), 312 No. Marrifield Ave., Scranton, Pa. 18504. Died: Feb. 7, 1979. Buried: Feb. 10, 1979 St. Joseph's Cemetery, Throop, Penna.

Lodge 57. Thomas Bernotaitis, 1253 Wyoming Ave., Exeter, Penna. Died: Feb. 9, 1979.

Lodge 222. John Kartonas, 219 W. Dodge Street, Port Washington, Wisc. Died: Feb. 10, 1979. Buried: St. Mary's Cemetery, Port Washington, Wisc.

Lodge 153. Matas Zujus (Garsas Editor), 31 Dexter St., Lee Park, Wilkes-Barre, Penna 18702. Died: Feb. 19, 1979. Buried: Feb. 22, 1979 St. Mary's Cemetery, Hanover Twp., Penna.

Lodge 33. Mrs. Veronica Dagis, 18137 Oakwood Ave., Lansing, Ill. Died. Feb. 7, 1979. Buried: Feb. 10, 1979 St. Casimir's Cemetery, Chicago, Ill.

Lodge 271. Mrs. Agota Kulikauskienė, 64 Owego Street, Simpson, Pa. 18407. Died: Feb. 16, 1979.

Lodge 109. Marijona Sarkuvienė (Mary E. Sarkus), 869 East Street, New Britain, Conn. Died: Feb. 24, 1979. Buried: Feb. 27, 1979 St. Mary's Cemetery, New Britain, Conn.

Lodge 155. Mrs. Mary A. Stine, 140 So. Everett Ave., Scranton, Penna. 18504. Died: March 1, 1979. Buried: March 5, 1979 Cathedral Cemetery, Scranton, Penna.

Lodge 183. Edvardas Vaselauskas Wassell, 329 West 4th Ave., Conshohocken, Penna. 19428. Died: March 1, 1979. Buried: March 5, 1979 St. Benedict's Cemetery, Conshohocken, Penna.

Lodge 134. Gabriele Laucius, 93-34 92 Ave., Woodhaven, N.Y. Died: March 1, 1979. Buried: March 5, 1979 St. John's Cemetery, Middle Village, N.Y.

Lodge 17. Edward A. De Michele, 109 S. Meade Street, Wilkes-Barre, Pa. Died: March 5, 1979.

Lodge 110. Elzbieta Gauranskienė (Elizabeth Gauronsky), 118 Mt. Pleasant Street, Athol, Mass. 01331. Died: March 9, 1979. Buried: March 12, 1979 Gethsemane Cemetery, Athol, Mass.

Lodge 83. Peter E. Galėnas, 1076 Clair Ave., Scranton, Penna. 18508. Died: March 10, 1979. Buried: March 13, 1979 St. Catherine's Cemetery, Moscow, Penna.

Lodge 54. Magde Lukas (Margaret Lucas), 1516 Quarry Ave., N.W., Grand Rapids, Mich. Died: March 10, 1979. Buried: March 13, 1979 SS Peter & Paul Cemetery, Grand Rapids, Mich.

Lodge 183. Uršulė Česnauskienė (Ursula Chesnowsky), 207 Elizabeth Street, Pittston, Penna. 18640. Died: March 11, 1979. Buried: March 15, 1979 St. Casimir's Cemetery, Pittston, Penna.

Lodge 61. Mrs. Helen U. Malinosky, 540 Grace Street, Old Forge, Penna. Died: March 23, 1979.

Lodge 307. Joseph V. Sadauskas, 744 Bryn Mawr, Wickliffe, Ohio 44092. Died: Feb. 27, 1979. Buried: March 2, 1979 All Souls Cemetery, Chardon, Ohio.

Lodge 8. John Marcinkevičius (John Martin), 1021 E. 77, Cleveland, Ohio 44103. Died: March 12, 1979. Buried: March 12, 1979 Calvary Cemetery, Cleveland, Ohio.

Lodge 141. Margarita Mazgelienė (Margaret Mazgelis), 596 Summer Street, Brockton, Mass. 02402. Died: March 14, 1979. Buried: Calvary Cemetery, Brockton Mass. March 17, 1979.

Lodge 222. Elzbieta Leudanskienė (Elizabeth Laudanskas), 17067 New England, Tinley Park, Ill. 60477. Died: March 18, 1979. Buried: March 21, 1979 St. Casimir's Cemetery, Chicago, Ill.

Lodge 270. John Zekevičius (Zekevic), 8 Judson Avenue, Binghamton, N.Y. 13905. Died: March 25, 1979. Buried: March 28, 1979 Calvary Cemetery, Johnson City, N.Y.

Lodge 160. Vladas Valentinas (Walter Valentinas), 2625 West 69th St., Chicago, Ill. Died: March 28, 1979. Buried: March 31, 1979 St. Casimir's Cemetery, Chicago, Ill.

Lodge 183. Mike Bouyokas (Mike A. Bouyok), 508 S. Fairmont, Sioux City, Iowa. Died: March 29, 1979. Buried: March 31, 1979 Calvary Cemetery, Sioux City, Iowa.

Lodge 249. Frank J. Stankus, 115 Ash Avenue, Moundsville, W. Va. Died: March 30, 1979. Buried: April 3, 1979 Halcyon Hills Mausoleum, Rt. 88, Sherrard, W. Va.

Lodge 31. Vincas Strelkus, 317 W. Mahanoy Ave., Mahanoy City, Pa. 17948. Died: April 12, 1979.

Lodge 183. Marcele Morris, 400 Monroe Drive, Centerport, N.Y. Died: April 19, 1979. Buried: April 23, 1979 St. Casimir's Cemetery, Pittston, Pa.

Lodge 17. Msgr. John F. Boll, 416 E. South Street, Wilkes-Barre, Penna. 18702. Died: May 2, 1979. Buried: May 5, 1979 Holy Trinity Cemetery, Bear Creek, Penna.

Lodge 8. Jonas Marcinkevičius, 1021 E. 77 St., Cleveland, Ohio 44103. Died: March 8, 1979. Buried: March 12, 1979 Calvary Cemetery, Cleveland, Ohio.

Lodge 183. Marcele Morris, 400 Monroe Drive, Centerport, N.Y. 11721. Died: April 19, 1979.

MRS. URSULA CHESNOWSKY, PITTSTON, DIES

Mrs Ursula Chesnowsky, 207 Elizabeth St., Pittston, died March 11 at Pittston Hospital, where she was admitted as a medical patient on February 17.

Born in Lithuania, she had been a resident of Pennsylvania for the past 50 years. She was a Gold Star mother and a member of the St. Casimir's Church.

Survivors are a son, Albert, and daughter, Irene, both at home; one grandson. Her husband Simon died in 1956. A son, Frank, was killed in action in the Korean War.

Funeral was held March 15 morning at 9 a.m. from Sites Funeral Home, 13 Mill St., Pittston, with a Mass of Christian Burial in St. Casimir's Church at 9:3:. Buried in the parish cemetery.

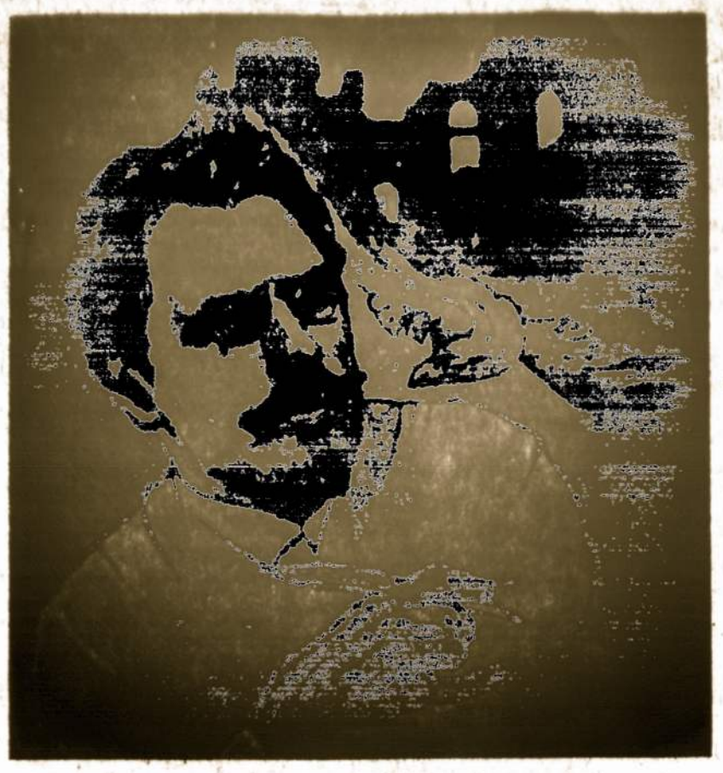

Rašytojas Jonas Biliūnas. Dail. Adomo Varno piešinys. Rašytojas užsisvajojęs, žiūri į tolumas, regėdamas rytojaus viziją. Įkvėpimas kaip paukštis kužda jam į ausį. Gilumoje — griuvėsiai — tai senasis gyvenimas, kurį reikia pakeisti nauju.

LIETUVIŠKŲ ĮVYKIŲ IR SUKAKČIŲ APŽVALGA

(atkelta iš 4 psl.)

sklisdavo po visą Lietuvą. Pas Putvinskius rinkdavosi anų dienų tautos veikėjai — Kalnietis, Višinskis, Janulaitis, Avižonis, Petkevičaitė, Žemaitė, Jablonskis. Putvinskių ūkyje buvo parašyta pirmoji Jono Jablonskio lietuvių kalbos gramatika.

Rašytojo Jono Biliūno gimimo šimtmetis

Balandžio 11 dieną sukako lygiai šimtas metų, kai gimė rašytojas Jonas Biliūnas, parašęs tokias neužmirštamas apysakas, kaip Per sapną, Laimės žiburys, Kliudžiau, Brisiaus galas, Liūdna pasaka. Ši sukaktis paminėta Lietuvoje gan plačiu mastu, aukštiems pareigūnams stengiantis Biliūną "sudabartinti", padaryti beveik komunistu.

Biliūnas buvo kilęs iš Anykščių valsčiaus. Gimnaziją baigė Liepojoje. Metus studijavo mediciną Tartu (Estijoje) universitete, bet buvo pašalintas ryšium su studentų riaušėmis. Išmetimas iš universiteto uždarė jam duris į visus Rusijos universitetus. Biliūnas bandė studijuoti Leipcigo prekybos aukštojoje mokykloje, vėliau universitete. Pamėgo literatūrą, bet pradėjo stipriau prie jo kibti džiova, kurios pirmieji reiškiniai buvo pasirodę jau Tartu universitete. Padarė pertrauką, mėgindamas pailsėti ir sutvirtėti. Bandė Biliūnas iš pagrindų studijuoti literatūrą Šveicarijoje, bet jo siekimui pastojo kelią sustiprėjusi džiova. Gydėsi Lietuvoje, paskiau Lenkijos Zakopanėje. Mirė jis Zakopanėje 1907 metų gruodžio 8 dieną. Prieš mirtį dar suskubo pareikšti savo žmonai norą, kad jo kūnas būtų palaidotas Lietuvoje. Deja, tas jo troškimas įvykdytas tik 1953 metais.

Biliūnas yra gyvenęs Šiauliuose ir Panevėžyje. Ten jis dalyvavo slaptoj lietuvių veikloj. Organizavo socialdemokratų kuopeles. Vėliau Biliūnas pakrypo į Vilniuje ėjusių "Vilniaus žinių" ir "Lietuvos ūkininko" šalininkų pusę. Keletą metų prieš mirtį rašytojas pradėjo labai domėtis religijos klausimais.

Lietuvių literatūros istorikas ir kritikas Juozas Ambrazevičius (Brazaitis), rašydamas 1937 metais "Židinio" žurnale apie Biliūną jo mirties 30 metų sukakties proga, giliau pažvelgė į Biliūno asmenį ir kūrybą, daugiausia pasiremdamas rašytojo ir jo artimųjų laiškais. Julija Biliūnienė, rašytojo našlė, viename savo laiške apie savo velionį vyrą taip rašė:

"Ilgas gulėjimas lovoje atmainė jo dvasišką gyvenimą. Į galą savo gyvenimo pradėjo visai tikėti. Mirti nesibijojo, bet gyventi neišpasakytai troško. Tikėjime matė daug poezijos; džiaugės labai atgavęs tikėjimą. Ne kartą kalbėdavo: "Gerai, kad aš nieko savo gyvenime neatkalbinėjau nuo tikėjimo; tikėjimas žmogaus nekvailina". Rengės išpažintį atlikti pas vieną asketą kunigą. Evangelija nuolat buvo prie jo lovos, skaitydavo dažnai ir gėrėdavos, kad tiek daug poezijos, doros . . ."

Ambrazevičius savo straipsnyje pažymi, kad kaip literatūra ir kova dėl gyvenimo buvo Biliūnui nublukdžiusi religinį mažumės gyvenimą, taip literatūra ir skausmo kelias jį vėl sugrąžino. Biliūnas, kaip liudijo jo geriausio draugo, jo žmonos Julijos laiškas, savo gyvenime nesiėmė antitikybinės veiklos. Kaip pastebi Ambrazevičius, Biliūnas per daug mažumėj susigyvenęs su tradicijomis, su rarotomis, giesmėmis, kryžiais, kad būtų galėjęs imtis veiklos prieš religiją.

Nauja muzikinė drama

Kovo 31 dieną Chicagoje įvyko muzikinės dramos "Emilija Platerytė" premjera. Naujo veikalo kompozitorius — muzikas Aloyzas Jurgutis. Libretistas — Anatolijus Kairys. Kompozitoriaus Jurgučio pasisakymu, šis jo naujas kūrinys yra dedikuojamas jo žmonai Marijai, kuriai sovietinė valdžia jau penkti metai neleidžia išvykti pas vyrą. Neleidžiama iškeliauti ir Jurgučių dukrai.

Naujoji drama yra istorinio pobūdžio, vaizduojanti Lietuvos gyvenimą 19-jo amžiaus pradžioje. Veikalo pagrindinis veikėjas — Emilija Platerytė, 1931-jų metų prieš rusus sukilimo įžymi dalyvė, svarbių kovų vadovė. Pasikalbėjime su "Draugo" korespondentu Al. Jurgutis apie savo veikalą taip pasisakė:

"19-to amžiaus pradžia tai prieštaringumų pilnas laikotarpis. Grafų, bajorų rūmuose skamba iš vakarų Europos atėjusi klasikinė romantinio pobūdžio muzika. Sulenkėjusi bajorija mielai prisiima lenkišką kultūrą. Okupantas rusas bruka lietuviams savo muziką — anuo metu čigonišką — rusišką romansą. Tuo tarpu paprastų žmonių pirkelėse skamba senosios lietuvių dainos, kurias lietuviai kaimiečiai paveldėjo iš savo tėvų ir senelių. Kurdamas "Emiliją Platerytę" visa tai privalėjau turėti omenyje. Pagrindinė veikėja Emilija — šviesi istorinė asmenybė, nešusi tautai išsilaisvinimo idėjas, nepagailėjusi savęs kovoje su okupantu . . . tačiau, mano supratimu, buvo tipiška aukštojo luomo atstovė, vakarietiškos internacionalinės kultūros vaikas" — todėl, aiškina toliau Jurgutis, Emilijai arijas ir duetus rašęs klasikinės romantinės muzikos stilium. Liaudinėse scenose kompozitorius įveda lietuviškas, kareiviškas, partizaniškas intonacijas. Kompozitorius bandęs išlaikyti pusiausvyrą, kad galėtų pasireikšti chorai, solistai. Veikalą pastatė Jurgučio vadovaujamas "Dainavos" ansamblis. Chicagoje įvyko naujojo veikalo du spektakliai, o Toronte — vienas.

Vincui T. Kvetkui — 85 metai

Vincas T. Kvetkas, buvęs ilgametis mūsų Susivienijimo valdybos narys, iždo globėjas, sekretorius, vykdomasis direktorius, sausio 27 dieną sulaukė 85 metų amžiaus. Šią sukaktį jis tylomis paminėjo saulėtoje Floridoje, kur drauge su savo žmona Kotryna praleido žiemos mėnesius iki pat Velykų savaitės. Kvetkas, gimęs Wilkes-Barre mieste 1894 metų sausio 27 dieną, į lietuvišką veiklą įsijungė anksti jaunystėje. Daugiausia veikė savo gimtojo miesto apylinkėse, o vėliau — ir platesniu mastu. Apie sukaktuvininką teks išsamiau pakalbėti artimiausia proga.

Žuvo saugodamas amerikiečių misiją

Kovo 18 dieną sukako 60 metų, kai Pranas Eimutis, Lietuvos kariuomenės savanoris, žuvo Kaune, saugodamas Amerikos maitinimo komisiją. Eimutis krito nuo vieno vokiečių kareivių įgulos viršilos šūvių prie "Metropolio" viešbučio durų.

1919 metų pradžioje Kaune ir kituose miestuose dar buvo užsilikusių Vokietijos kareivių, negrįžusių namo, nors pirmasis pasaulinis karas jau buvo pasibaigęs. Lietuvos vyriausybė, rūpindamasi iš Amerikos atvykusios meitinimo misijos narių saugumu, buvo pavedusi Kauno lietuvių komendantūrai misijos sargybos pareigas. Karys Pranas Eimutis jam patikėtą uždavinį garbingai vykdė — jis pasipriešino nedrausmingų vokiečių karių kėsinimuisi įsibrauti į viešbutį. Jis buvo ten pat nukautas.

Pranas Eimutis buvo kilęs iš Ariogalos valsčiaus, Kėdainių apskrities. Šiemet jam būtų sueję 80 metų.

Prieš 35 metus Kaune prie Prano Eimučio saugoto Lietuvos viešbučio buvo įmūryta lentelė su užrašu: "Čia 1919 metų kovo 18 dieną garbingai žuvo komendantūros kareivis Pranas Eimutis, gindamas Jungtinių Amerikos Valstybių Misiją".

Chicagos lietuvių opera

Balandžio 21, 22 ir 28 dienomis Chicagos lietuvių opera pastatė Donizetti operą "Lucia

(nukelta į 7 psl.)

MATURED ENDOWMENTS

Membership Terminated

Lodge 13. Joseph John Budelis, 4708 Moravia Road, Baltimore, Md. 21206.

Lodge 119. Tekle Kikutis, 312 Spruce Street, Manchester, N.H. 03103.

Lodge 13. Louise G. Budelis, 4708 Moravia Road, Baltimore, Md. 21206.

Lodge 54. Petronele Seniūnas, 2850 59th Street, S. Apt. 502, St. Petersburg, Fla. 33707.

Lodge 6. George Rincavage, 8619 Valley Field Road, Lthervillе, Md. 21093.

Lodge 141. Albina Baškauskas, 228 Sawtell Ave., Brockton, Mass. 02402.

Lodge 141. Juozas Baškauskas, 228 Sawtell Ave., Brockton, Mass. 02402.

Lodge 141. Linas Baškauskas, 228 Sawtell Ave., Brockton, Mass. 02402.

Lodge 141. Liucija Baškauskas, 228 Sawtell Ave., Brockton, Mass. 02402.

Lodge 222. Mrs. Sadie Balčiūnas, 112 Boyntin Blvd., Daytona Beach, Fla. 32018.

Lodge 222. Mrs. Mary Mikolaitis, 605 Highland Ave., Cherry Hill, N.J. 08002.

Lodge 20. Mrs. Domicele Salomskas, 3421 Edgemont Street, Philadelphia, Pa. 19134.

Lodge 222. Mrs. Sadie Balčiūnas, 112 Boyntin Blvd., Daytona Beach, Fla. 32018.

CASH SURRENDERS

Membership Terminated

Lodge 30. Aloysius Peter Brocavich, 1412 Farr Street, Scranton, Penna.

Lodge 115. Mrs. Eleonora Tutinas, 223 Lincoln Ave., Brooklyn, N.Y. 11208.

Lodge 178. Mrs. Kazimiera E. Joga DiSalvo, 5850 Cameron Run Terrace, 624, Alexandria, Va. 22303.

Lodge 222. Mrs. Nijole Banys, 5327 Franklin, Western Springs, Ill. 60558.

Lodge 222. Mrs. Anna Allen, 5087 Bewick Ave., Detroit, Mich. 48213.

Lodge 95. Julius R. Binkis, 235 Second St., 45, Verthoud, Co. 80513.

Lodge 194. Joseph Kemėžis, 91 Logan St., Wilkes-Barre, Pa. 18702.

Lodge 115. Casimer Beleckis, 84-14 108th Street, Richmond Hill, N.Y. 11418.

Lodge 222. Sandra Marie Vilnis, 150 Punta Vista Drive, St. Petersburg Beach, Fla. 33706.

Lodge 222. Virginia Helen Vilnis, 150 Punta Vista Drive, St. Petersburg Beach, Fla. 33706.

Lodge 33. Adele Trikenskas, 15547 Maryland Ave., Dolton, Ill. 60419.

Lodge 33. Albina Samulionis, 15547 Maryland Ave., Dolton, ill. 60419.

MIRĖ KUN. J. GALĖNAS

Kun. Jonas Galėnas, sulaukęs 49 m. amžiaus, staiga mirė vasario 20 Elmhurst, Pa. Gedulingos pamaldos vyko Šv. Juozapo lietuvių parapijos bažnyčioj Scrantone. Velionis buvo kilęs iš tos parapijos ir ten buvo vikaravęs. Koncelebruotas mišias aukojo vysk. Carroll McCormick su 10 kunigų. Pamaldose dalyvavo 150 kunigų. Palaidotas Šv. Kotrynos kapinėse, Moscow, Pa.

Kun. Galėnas, Petro ir Onos Katiliūtės Galėnų sūnus, buvo gimęs 1929 sausio 17 Scranton, Pa. Baigęs Šv. Juozapo pradinę mokyklą, įstojo į Šv. Karolio kolegiją, kunigu buvo įšventintas 1954 birželio 5. Dirbo įvairiose parapijose, o 1975 spalio 30 buvo paskirtas kapelionu į Šv. Marijos Vilą, kur išdirbo iki mirties.

Kun. Jonas buvo Lietuvos vyčių organizacijos narys ir dirbo su 74 kuopa Scrantone. Jo didelis troškimas buvo įkurti vyčių kuopą ir Elmhurste.

Kun. J. Galėnas

Nuliūdime liko motina Ona ir giminės. Tėvas Petras, ilgai vargintas vėžio ligos, mirė kovo 10.

LIETUVIŠKŲ ĮVYKIŲ IR SUKAKČIŲ APŽVALGA

(atkelta iš 6 psl.)

di Lamermoor". Visi trys spektakliai įvyko Marijos aukštesnės mokyklos salėje (Maria High School Auditorium), sutraukdami kelis tūkstančius lietuvių ne tik iš Chicagos, bet ir iš toliau. Visos vietos buvo užpildytos. Režisavo buvęs operos artistas Nicolas di Virgilio, dirigavo Alvydas Vasaitis. Chorus (moterų ir vyrų) paruošė Alfonsas Gečas ir Emilija Pakštaitė-Sakadolskienė. Pagrindinį Liucijos vaidmenį atliko solistė Gina Čapkauskienė iš Montrealio. Kitus svarbius vaidmenis vaidino Roma Mastienė, Algirdas Brazis, Jonas Vaznelis, Stefanas Vicikas, Antanas Pavasaris, Julius Savrimas. Akomponavo Arūnas Kaminskas.

Muzikas Algis Šimkus savo straipsnyje "Drauge" (gegužės 5) labai teigiamai vertina vaidintojus, režisūrą, dirigavimą, chorą, operos rengėjus. Operą mačiusių atsiliepimai yra kuo gražiausi. Visi linki, kad Chicagos lietuvių opera ir toliau gyvuotų, nors jos kelias ir nėra lengvas.

(J. B. L.)

J.A.V. Lietuvių Bendruomenės tarybos rinkimai

Jungtinių Amerikos Valstybių Lietuvių Bendruomenės vyriausias organas yra Bendruomenės taryba, renkama trejiems metams visuotiniu lygiu ir slaptu balsavimu. Naujos tarybos nariai rinkti gegužės 5-6 ir 12-13 d. dešimtyje apygardų. Balsuotojai turėjo iš ko pasirinkti — teko išrinkti 60 narių, o kandidatų buvo beveik dvigubai daugiau. Visas kraštas buvo padalintas į dešimtį rinkiminių apygardų: Bostono, Connecticuto, Floridos, Michigano, Ohio, Pietryčių, New Yorko, New Jersey, Vidurio Vakarų ir Vakarų. Vyriausioji rinkimų būstinė buvo St. Petersburge, Floridoje. Kitame "Garso" numeryje paskelbsime rinkimų duomenis.

Kompozitorius Julius Gaidelis — sukaktuvininkas

Balandžio 5 dieną kompozitorius Julius Gaidelis įsirikiavo į septyniasdešimtininkus. Kilęs iš Švenčionių apskrities. Muziką jis pradėjo studijuoti Kauno konservatorijoje dar būdamas 16 metų. Operos artistas Stasys Liepas "Draugo" dienraštyje nurodė, kad Gaidelis dabar yra vienas kūrybingiausių lietuvių kompozitorių. Jo kūryba — simfoninė, kamerinė ir vokalinė. Gaidelio dvi operas, Daną ir Gintaro šalyje, pastatė Chicagos lietuvių opera. Kovo 31 dieną Chicagos simfonijos orkestro dalyviai atskirame koncerte atliko Gaidelio Ketvirtąją simfoniją. Tame koncerte taip pat atlikti Čiurlionio, Jakubėno ir seselės Bernardos kūriniai.

Kaip pažymi St.Liepas, Gaidelis yra parašęs šešias simfonijas, baletą Čičinskas, dramatinę uvertiūrą, penkis simfoninius šokius, daugybę mažesnių instrumentalinių ir vokalinių veikalų. Julius Gaidelis jau daugel metų yra Brocktono lietuvių Šv. Kazimiero parapijos vargonininkas, choro vedėjas. Bostono, Brocktono ir kitų tos apylinkės vietovių lietuviai paminėjo Gaidelio sukaktį iškilmingomis pamaldomis ir akademija-koncertu.

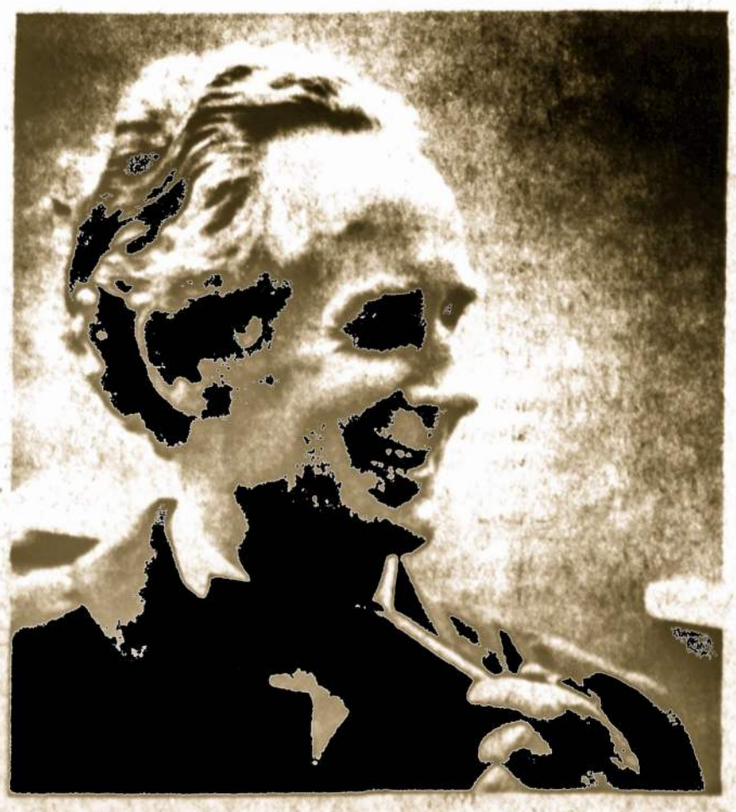

Kompozitorius Julius Gaidelis, kuriam balandžio 5 suėjo 70 metų. Nuotr. V. Maželio

Pirmasis Lietuvos prezidentas išrinktas prieš 60 metų

1917 metų rugsėjo mėnesį Vilniaus konferencijoje išrinkta Lietuvos Taryba jai patikėtas tautos pareigas sąžiningai ir ryžtingai vykdė žingsnis po žingsnio, vadovaudama tautos pastangoms atkurti savo nepriklausomą valstybę. Jos darbai ir rūpesčiai buvo apvainikuoti nepriklausomybės atkūrimo aktu, paskelbtu 1918 metų vasario 16 dieną Vilniuje. Iš pradžių darbe vadovautasi savo taisyklėmis, kol 1918 metų lapkričio 2 dieną buvo priimta pirmoji laikina Lietuvos konstitucija. Pagal šią konstituciją Lietuvos vykdomoji valdžia buvo patikėta Valstybės Terybos prezidiumui ir ministerių kabinetui. Tarybos prezidiumui iš tikrųjų buvo pavestos valstybės prezidento pareigos.

Prezidiumą sudarė pirm. Antanas Smetona ir du vicepirmininkai — dr. Jurgis Šaulys ir kun. Justinas Staugaitis (1926 metais tapęs Telšių vyskupu). Prezidiumo sekretorium buvo Jokūbas Šernas. Prezidiumui atiteko prezidento pareigos, atsiradus palankesnėms sąlygoms sudaryti šalies vyriausybę.

Pirmoji laikinoji vyriausybė su Augustinu Voldemaru priešakyje, Tarybos prezidiumo pavedimu, buvo sudaryta 1918 metų lapkričio 11 dieną. Panašiai buvo sudaryti ir dar du ministerių kabinetai, kuriems vadovavo Mykolas Sleževičius ir Pranas Dovydaitis.

Netrukus Tarybos nariai nutarė, kad šalies prezidentūros priešakyje turėtų būti vienas asmuo, o ne keli. 1919 metų balandžio 4 dieną priimta antroji laikina konstitucija, įsteigusi Valstybės Prezidento instituciją. Tą pačią dieną prezidiumo pirmininkas Antanas Smetona išrinktas pirmuoju Lietuvos prezidentu.

Balandžio mėnesį prieš 45 metus . . .

Balandžio ketvirtoji yra reikšminga diena Lietuvos ir Sovietų Sąjungos santykių istorijoje. 1934 metų balandžio 4 dieną Lietuva ir Sovietų Sąjunga susitarė 1926 metų rudenį pasirašytą draugiškumo ir nepuolimo sutartį **pratęsti iki 1945 metų gruodžio 31 dienos.** Lietuvos vardu naują susitarimą Maskvoje pasirašė jos įgaliotas ministeris ir nepaprastas pasiuntinys Jurgis Baltrušaitis, o Sovietų Sąjungos — užsienio reikalų komisaras Maksimas Litvinovas.

Abiejų valstybių susitarime pažymėta, kad nepuolimo sutartis pratęsiama, vadovaujantis siekimu užtikrinti galimai stipresnį pagrindą santykiams tarp abiejų šalių išplėsti ir norint duoti viena kitai "naują laimingai nusistačiusių tarp jų taikių ir draugiškų santykių nepakeičiamybės ir tvirtumo įrodymą". Drauge buvo pareikšta, kad 1926 metų sutartis ir jos pratęsimas 1931 metais gaivinamai paveikė jų santykius. Tą pačią dieną Sovietų Sąjunga pratęsė nepuolimo sutartis ir su Lietuvos kaimynėmis Latvija ir Estija. Ta proga Maksimas Litvinovas pabrėžė, kad greitas Baltijos valstybių sutikimas atnaujinti susitarimus rodo visų keturių valstybių pasitikėjimo ir savitarpio susipratimo didžiausią augimą. Litvinova tada dar pridūrė, kad Sovietų Sąjungos mostas yra "išraiška jos pastovios, neterminuotos taikos politikos, kurios esminis veiksnys yra trijų Baltijos valstybių nepriklausomybės išsaugojimas".

Netenka abejoti, kad trijų Baltijos valstybių vyriausybės neturėjo tada pagrindo netikėti Maskvos gražiais žodžiais. Gal ne vienas atsakingas valstybininkas tada galvojo, kad bent iki 1945 metų pabaigos iš Sovietų Sąjungos pusės nebus puolimo pavojaus. Bet tikrieji Maskvos kėslai išryškėjo daug anksčiau. 1940 metų birželio 15 dieną Sovietų ginkluotosios jėgos, užplūdusios Lietuvą, atspindėjo tikrąją sovietinės Maskvos politiką: Maskva siekė ne Baltijos valstybių nepriklausomybės išsaugojimo, kaip iškilmingai tvirtina 1934 metų balandžio 4 dieną, bet tos nepriklausomybės sužlugdymo.

90 metų, kai pasirodė "Varpas"

Šiemet sukanka 90 metų, kai Mažojoje Lietuvoje pasirodė laikraštis "Varpas", pradėtas leisti dr. Vinco Kudirkos. Pirmame jo numeryje buvo pasakyta, kad Varpas — literatūros, politikos ir mokslo dvimėnesinis laikraštis.

Pirmame "Varpo" numeryje įdėtame savo eilėraštyje Vincas Kudirka kalbėjo į savo tautiečius: "Tai skambink "Varpe", tegul gaudims tavo išilgai, skersai ein per Lietuvą! Budink ir šauki graudžiu balsu savo. O tas šaukimas perniek tenežūva!"

"Varpas" leistas iki 1906 metų. Jis buvo spausdinamas Tilžėje ir Ragainėje. Iš ten jis slapta įgabentas Lietuvon ir platintas, skaitytojams ir lietuviškų knygų skleidėjams slepiantis nuo rusiškų žandarų. "Varpas" atliko didelį vaidmenį, ypač užpildydamas tą didžiulę lietuviško laikraščio spragą, kuri susidarė Basanavičiaus "Aušrai" sustojus 1886 metais.

Minėdamas "Varpo" sukaktį, Juozas Miškinis "Dirvoje" su didele pagarba pasisako apie jo pirmąjį redaktorių. Miškinis rašo: "Gindamas Lietuvą nuo rusifikacijos ir polonizacijos, dr. Vincas Kudirka tuo pačiu metu sąmoningo ir auklėjo lietuvių visuomenę ir inteligentiją per "Varpą", raudamas viešo ir privataus gyvenimo ydas. Ir čia jis sušvinta naujomis atošvaistėmis . . . Lietuvišką šeimą jis laikė pirmaeilės svarbos gyvybiniu reikalu . . . Dr. Kudirka buvo tikras lietuvių tautos to meto vadas, paskui kurį ėjo visa galvojanti šviesi lietuvių tautos dalis. Ėjo tikrai niekieno nevaromi, bet tik savo geru noru".

Jau 25 metai, kai eina "Lituanus"

Dienraštis "Draugas" priminė, kad šiemet sukanka 25 metai, kai Amerikoje leidžiamas anglų kalba triménesinis žurnalas Lituanus. Įsteigtas studentų, o dabar redaguojamas profesorių ir šiaip darbščių akademikų, žurnalas siekie informuoti angliškai skaitančią visuomenę visame pasaulyje apie Lietuvą, ypač apie lietuvių tautos kultūrą. Šių metų pirmą numerį redagavo dr. Vytautas Vardys, Oklahomos universiteto politinių mokslų profesorius. Redakcijos artimi bendradarbiai yra Rochesterio universiteto profesorius dr. Antanas Klimas, Calumet kolegijos profesorius dr. Tomas Remeikis, dr. Kęstutis Grinius ir poetas dr. Jonas Zdanys, pasižymėję lietuvių kūrybos vertėjas į anglų kalbą.

Žurnalas Lituanus yra siuntinėjamas ne tik paskiriems prenumeratoriams, bet ir daugeliui universitetų bibliotekų, įvairių įstaigų ir organizacijų. Be to, žurnalas yra mikrofilmuojamas Michigano universitete. Tuo būdu jo vertinga lituanistinė medžiaga išliks prieinama moksliniams reikalams ilgą laiką.

Istorikui Pranui Čepėnui 80 metų

Istorikas Pranas Čepėnas balandžio 4 dieną sulaukė 80 metų amžiaus. Sukaktuvininkas, kilęs iš Utenos apskrities, Amerikoje gyvena jau 30 metų. Neseniai jis išleido "Naujų laikų Lietuvos istoriją". Tai didžiulis, 550 puslapių veikalas. Vertindamas šią Čepėno knygą, istorikas prelatas Paulius Jatulis "Aidų" žurnale pažymi, kad autorius panaudojo net ir sunkiai berandamus leidinius, kad knygoje pateikta tikrai daug įdomios medžiagos iš lietuvių kultūros ir ūkio istorijos. Istorikas Čepėnas yra pasiryžęs išleisti dar du tomus savo paruoštos istorijos. Dr. Čepėnas buvo vienas iš kelių Bostone J. Kapočiaus išleistos Lietuvių Enciklopedijos redaktorių. Gyvena Worcester, Mass. Ten jo duktė dr. Užugirienė yra Clark universiteto psichologijos profesorė. (jbl)

Pažaislio vienuolyno bažnyčia, statyta 17 amžiuje. Architektas L. Fredo.

PAŽAISLIO PAVEIKSLO ISTORIJA

Pažaislio vienuolyno stebuklingasis Dievo Motinos paveikslas

Pažaislio vienuolyno bažnyčioje buvo stebuklingas Dievo Motinos paveikslas. Kai okupantai atėmė vienuolyną ir pavertė muziejumi, paveikslas buvo perneštas į Kauno katedrą ir pakabintas.

Šiais metais iš katedros paveikslą pavogė. Vagis pasislėpė prie vargonų, paskui virve nusileido į bažnyčią, su peiliuku išpiovė paveikslą, susisuko į popierių ir pabėgo. Paveikslą nunešė į geležinkelio stotį ir ten dėžutėje užrakino. Tuos užrakinamus sandėliukus-dėžutes seka milicija, jei tik ilgai stovi užrakinti. Milicija ir dabar pastebėjo, kad vienas sandėliukas stovi ilgai užrakintas. Ji turi galimybes patikrinti. Patikrinus rado išpiautą Pažaislio Marijos paveikslą ir suvyniotą į komunistinio laikraščio numerį. Ant to laikraščio buvo užrašyta ir prenumeratoriaus pavardė.

Milicija pasekė. Paveikslą vagis perkėlė į kitą sandėliuką. Ir tada dar nieko vagiliui nedarė. O kai dar kartą mėgino pakeisti sandėliuką, tada suėmė vagį. Paveikslas perduotas Kauno muziejui, kur jis bus restauruotas.

MIRĖ KUN. K. GARUCKAS

Po ilgos ir skaudžios ligos balandžio 5 Švenčionių ligoninėj mirė kun. Karolis Garuckas. Jo asmeny Ceikinių parapija neteko klebono. Netekti klebono šiandien Lietuvoj yra vienas iš sunkiausiai atitaisomų nuostolių, nes dėl apribojimų Kauno kunigų seminarijoj vis naujos parapijos po klebono mirties lieka be savo kunigo.

Kun. Garucko asmeny visa Lietuva neteko ne tik pavyzdingo kunigo, bet ir nepalaužiamo žmogaus teisių gynėjo, kuris, rizikuodamas savo laisve bei saugumu, kėlė balsą prieš žmogaus teisių pažeidimus. Kun. Garuckas buvo vienas iš Lietuvos visuomeninės grupės Helsinkio susitarimų vykdymui remti kūrėjų. Šios grupės keliamas balsas plačiai nuaidėjo visame pasauly.

Daugeliui liks neužmirštamas kun. Karolio Garucko liudijimas kito Helsinkio grupės nario Viktoro Petkaus teisme Vilniuj praėjusių metų liepos mėnesio vidury. Savo liudijimą jis pradėjo krikščioniškai pasveikindamas kaltinamąjį: Garbė Jėzui Kristui. Duoti bet kokius parodymus liudininkas atsisakė, pabrėždamas, kad toks teismo procesas prieš nekaltą žmogų yra neteisėtas, neįstatymiškas. "Jei didžiai vertingą ir reikalingą lietuviškos Helsinkio grupės darbą teismas laiko nusikaltimu, tebaudžia ir mane", pareiškė teisme Garuckas. "Aš būčiau laimingas, jei mane ištiktų mūsų kankinių, kaip arkivyskupo Mečislovo Reinio, kun. Andriuškos ir kitų, likimas. Viktoras Petkus kovojo už žmogaus teises — tai didžiai teisingas ir garbingas kelias! Daugiau Lietuvai tokių sūnų!"

Šie velionio kun. Karolio Garucko žodžiai išliks tautos sąmonėj kaip didžiojo žmogaus teisių gynėjo dvasinis testamentas. Šiuo savo testamentu jis išreiškė tai, ką sako popiežius Jonas Paulius II savo pirmoj enciklikoj "Redemptor hominis"; "Bažnyčia negali nesirūpinti žmogumi, negali žmogaus palikti aklo likimo valiai, nes ji žino, kad žmogaus pašaukimas, jo gimimas ir mirtis, jo išsigelbėjimas ar žuvimas yra neatskiriamai susiję su Kristum. Žmogus yra tas kelias — pirmasis ir pagrindinis kelias, kuriuo turi eiti Bažnyčia, atlikdama savo misiją. Tai paties Kristaus kelias, kurį jis nurodė savo įsikūnijimo ir žmogaus atpirkimo paslaptim."

-o-

Kun. Karolis Garuckas buvo gimęs 1908 gegužės 1 Užkalnių kaime, Ramygalos parapijoj, mažažemio ūkininko šeimoj. Mokėsi Ramygalos progimnazijoj ir Panevėžio mokytojų seminarijoj. 1931 įstojo į jėzuitų vienuoliją. Filosofiją ir teologiją studijavo Vokietijoj ir Olandijoj. 1941 buvo įšventintas kunigu. Nuo 1945 lig 1948 dirbo įvairiose Vilniaus bažnyčiose: Šv. Kazimiero, Šv. Jono, Aušros Vartuose. Pravedė daugelį rekolekcijų Vilniuj, Kaune ir kituose Lietuvos miestuose bei miesteliuose.

Jo veiklos pripažinimas

Apie jo veiklą plačiai buvo painformuotas popiežius, buvo pranešta ir apie jo ligą. Tai popiežius, įvertindamas jo veiklą žmogaus teisėm ginti, jam pasiuntė telegramą. Telegramą pasiuntė į Vilnių. Iš Vilniaus telegramą atvežė į Švenčionis ir jam įteikė kovo 21. Tai sujaudino sergantį kunigą, kad Šventasis Tėvas jį prisiminė. Telegramoje sakoma, kad popiežius jam meldžia stiprybės ir ragina jį melstis už Bažnyčios reikalus.

Įspūdingos laidotuvės

Miręs balandžio 5, buvo palaidotas balandžio 10 Ceikiniuose, Ignalinos rajone. Laidotuvėse dalyvavo du vyskupai, apie 100 kunigų ir didelės minios žmonių, tuo pareikšdamos jam pagarbą už drąsią kovą dėl žmogaus teisių.

ŽYDŲ LIKIMAS LIETUVOJE

Numatoma, kad JAV-ėse bus daugiau bylų dėl žydų naikinimo Lietuvoj. Tuo metamas šešėlis ir visai lietuvių tautai. Norėdamas išryškinti tikrą padėtį, Juozas Prunskis ruošia tuo klausimu leidinėlį. Prašo skubiai jam siųsti šias informacijas:

1. Vardus, pavardes ir gyvenvietes lietuvių, kurie buvo už žydų gelbėjimą nacių areštuoti, kalinti, sušaudyti ar kitaip nubausti.

2. Vardus, pavardes ir veikimo vietą žydų, kurie dalyvavo lietuvių areštuose, tardymuose, trėmimuose ir egzekucijose. Žinios turi būti tikros, galimos viešai paliudyti.

3. Ištraukas iš pačių žydų pasisakymų spaudoj, kad lietuviai padėjo gelbėti žydus ir kad negalima visos lietuvių tautos kaltinti dėl žydų naikinimo Lietuvoj.

Informacijas siųsti adresu: Rev. J. Prunskis, 2606 West 63rd St., Chicago, Ill. 60629.

Leidinys bus anglų kalba. Jį išleis Amerikos Lietuvių Taryba.

ALT Inf.

SU AUKA IR KOVA DIEVUI IR TĖVYNEI

Amerikos Lietuvių Katalikų Federacijos atsišaukimas

Mūsų erą galima apibūdinti kaip organizuotos veiklos amžių. Paprastai juo aukščiau žengia civilizacija ir kultūra, tuo labiau didėja organizacijų skaičius ir plečiasi jų darbas. Mūsų laikais žmogus kaip individas ne per daug ką gali atsiekti, ir organizuota parama jam yra dažnai reikalinga. Be organizacijos pavienis asmuo lieka tarsi be atramos savo tikslam ar aspiracijom įgyvendinti. Bet kuriem uždaviniam atlikti organizacijos ir jų vienetai yra svarbios šio laiko priemonės. Tarsi tinklai, įvairios sąjungos ir jų skyriai yra apglėbę visas gyvenimo sritis.

JAV lietuviam katalikam, tiek jauniem, tiek ir vyresniem, reikia organizacinės veiklos katalikybės dvasiai skleisti. Galim džiaugtis, kad yra sukurta pakankamai organizacijų ir veiksnių, į kurių veiklą mes visi galim jungtis tiek tautos uždaviniais, tiek tikėjimo skleidimo tikslais, tiek siekdami savo asmenybės ugdymo ir kitų idealų. Organizacija padeda asmenim, ir asmenys padeda organizacijai religinių, tautinių, politinių ir kitokių tikslų siekime.

Todėl naujoji Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Federacijos valdyba ragina tėvus įjungti savo vaikus į ateitininkų ar vyčių veiklą, siųsti juos į susirinkimus, stovyklas ir visus parengimus. Tegul vaikai anksti susipažįsta su organizuotos veiklos principais ir dvasia. Tik organizaciniam darbe įgudęs jaunimas sugebės užimti vyresniųjų vietas, atstovauti savajai tautai ir kovoti dėl jos tikėjimo laisvės ir valstybinio suverenumo.

Tiek jaunimo, tiek vyresniųjų organizacijom reikia visų lietuvių katalikų įsijungimo, visų moralinės ir fizinės paramos, reikia visų mūsų talentų ir sugebėjimų. Visuose lietuvių susibūrimuose vyresniesiem tenka ne tik dalyvauti, bet ir skatinti ir kelti veiklos lygį ir jo našumą. Tačiau daugelis per anksti palieka šį darbą kitiem. Gal todėl šiuo metu katalikiškoji veikla nėra pasiekusi reikiamo lygio, ir joj atsidėjusiai dirbančių ir gerai vadovaujančių nėra daug.

Lietuvių politinėj veikloj trūkumų yra dar daugiau. Kai yra užmirštama Evangelijos dvasia, ne vienas akmuo yra paleidžiamas į kitų pusę padaryti žalai. Lengva yra mesti kritišką žodį, tačiau, užuot kritikavę kitus, mes patys turim dirbti pozityvų ir kūrybinį darbą.

Savitarpio konfliktam siaučiant, daug kam nėra lengva blaiviu protu spręsti apie vieno ar kito veikėjo idėjas bei siekimus. Bet čia reikia žiūrėti į ilgalaikius plačiosios veiklos rezultatus. Reikalinga iniciatyva ir veiklos vystymas įvairiose plotmėse. Taip pat reikalingas veiklos derinimas su kitomis organizacijomis, dirbančiomis tose pačiose srityse. Gausiai pakrautas organizacinis vežimas turi būti traukiamas viena kryptim, o ne keliomis.

Tik taip, o ne kitaip gali elgtis sveikos sąmonės lietuviai, kurie siekia aukštų idealų tautai ir žmonijai. Todėl visiem reikia plėsti tarporganizacinio bendradarbiavimo plotmę. Tik talkos ir bendradarbiavimo dvasią plečiant, paskiri politiniai keleliai susijungs į vieną pagrindinį vieškelį.

Jei su dabartinių veikėjų senatve lietuviškoji veikla žymiai susilpnėtų, tai parodytų, kad kažkas svarbaus buvo užmirštama. Ryški katalikų veiklos dalis ir didelės pastangos turi būti skiriamos, kad jaunoji karta būtų įtraukiama į visas veiklos sritis, o taip pat į vadovavimą ir į veiksnių viršūnes. Yra gražių pavyzdžių, jų reikia daugiau.

Jauniem veikėjam ugdyti reikia naujai formuluojamų idėjų, reikia vyresniųjų entuziazmo ir ugnies, o taip pat reikia gausių jaunųjų ir vyresniųjų veikėjų pasitarimų, diskusijų, kursų ir specialių studijų. Reikia, kad šios dienos monologai virstų rytojaus dialogais, o šieji taptų bendru tautos šauksmu už visas žmogaus ir tautos teises.

Įvairiais būdais prasiskverbiančios žinios iš okupuotos Lietuvos mum teikia daug pagrindo stebėtis ir didžiuotis tenykščiais lietuvių katalikų veiklos prasiveržimais. Kiek daug parodoma drąsos ir pasišventimo, kiek daug aukojamasi, kiek ašarų ir kraujo išlieta sovietų okupacijos laikotarpy iki šios dienos! Žuvusiųjų kraujo auka ir gausus pasišventimas neša visai tautai didžius, dar nepilnai apčiuopamus vaisius—valo tikėjimą ir teikia laisvės viltį.

Jau septyneri metai okupuotos Lietuvos pogrindy yra išleidžiama **Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika**. Ji jau sklinda po pasaulį ne vien lietuvių kalba, atskleisdama skaudžią tiesą ir išduodama Sovietų Sąjungos propagandos melą. Yra ten ir daugiau šviesą skleidžiančių leidinių: **Dievui ir Tėvynei, Aušra, Rūpintojėlis, Tiesos Kelias** ir kiti. Juos taip pat reikėtų išversti į didžiąsias kalbas ir paskleisti po laisvąjį pasaulį.

Broliam ir sesėm pavergtoj tėvynėj ir kenčiantiem toli už jos ribų mes siunčiam savo pasižadėjimą perduoti laisvajam pasauliui skaudžius jų persekiojimo faktus ir teisėtus reikalavimus — protestuoti prieš okupaciją, terorą, rusifikaciją ir pagrindinių žmogaus teisių paneigimą.

Faktai rodo, kad daugeliu atveju net vaikai yra tardomi ir terorizuojami dėl savo religinių įsitikinimų ir bažnyčių lankymo. Jaunimas yra nuteisiamas ilgametėmis kalėjimo ir ištrėmimo bausmėmis.

Todėl mes raginam organizacijas reikalauti visų politinių kalinių, visų kenčiančių dėl savo tikėjimo ar tautinio nusistatymo paleidimo iš kalėjimų, psichiatrinių ligoninių ir darbo stovyklų. Pasižadam patys dalyvauti ir kitus skatinam jungtis į maldos, protesto ir įvairios paramos judėjimus, kurie padėtų kenčiantiem ir įtakotų viešąją pasaulio opiniją.

Šia proga raginam visas lietuvių organizacijas prisidėti prie visų Lietuvos pogrindžio leidinių vertimo ir išleidimo didžiosiomis pasaulio kalbomis. Juo daugiau pasaulis sužinos apie lietuvių persekiojimus ir apie jų egzistencinę kovą dėl tautinės sąmonės išlaikymo ir religinės laisvės, tuo greičiau priartės ir veiksminga pasaulinė pagalba mūsų pavergtai tautai.

ALRKF savo pagrindiniu uždaviniu laiko lietuvių katalikų organizuotumo didinimą ir visos lietuvių veiklos derinimą pagrindiniam tautos ir Bažnyčios uždaviniam siekti. Reikia plataus žvilgsnio į tai, kas visus lietuvius ir jų organizacijas jungia, reikia daugiau talkos ir bendradarbiavimo. Savojoj veikloj reikia didinti kovą už tautos laisvę ir nepriklausomybę. Būkim ne tik stebėtojais, bet ir savo tautos bei Katalikų Bažnyčios įvykių liudytojais ir aktyviais veikėjais.

Federacija pabrėžia Kristaus Dvasios pirmumą ir Evangelijos šviesos reikalingumą visai lietuvių visuomenei ir jos veiklai. Gyvenkim ekumenine, povatikanine katalikybės dvasia, kvieskim į ją geros valios žmones. Tegu mūsų širdis uždega Kristaus meilė ir kančia. Kaip Lietuvoj, taip ir JAV tebūna mūsų veiklos kelias pažymėtas auka ir kova žodžiu ir darbu Dievui ir Tėvynei.

Amerikos Lietuvių Katalikų Federacijos Valdyba

Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Federacijos valdybos posėdis kovo 3 Detroite. Iš k. Jonas Urbonas — sekretorius, Mykolas Vale — iždo globėjas, prof. dr. Justas Pikūnas — Federacijos pirmininkas dr. Juozas Meškauskas—buvęs Federacijos pirmininkas, dr. Adolfas Damušis — buvęs Federacijos pirmininkas, dabar — vicepirmininkas. Nuotr. Jono Urbono

BŪTINA SKUBI AKCIJA PAGELBĖTI KALINIAM

JAV-ių administracijos pastangų dėka balandžio 27 iš Sov. Sąjungos kalėjimų buvo paleisti, su sąlyga iš Sov. Sąjungos išvykti, penki asmenys. Jiem laisvės suteikimas buvo surištas su paleidimu dviejų JAV-ėse įkalintų sovietinių šnipų.

Džiaugdamiesi, kad paleistųjų tarpe esama dviejų ukrainiečių (baptisto George Vins ir herojiškai 14 metų kalėjusio istoriko Valentyn Moroz), ruso disidento Aleksander Ginzburg ir už bandymą pagrobti lėktuvą dviejų žydų, apgailim faktą, kad nėra nė vieno lietuvio politinio kalinio. Sunku suprasti JAV administracijos sprendimą šalia trijų rezistentų-disidentų prijungti lėktuvo grobikus, užmirštant žmogiškųjų teisių gynėjus Viktorą Petkų ir Balį Gajauską.

JAV LB visuomeninių reikalų taryba, patyrusi, kad JAV administracija, siekdama visuomenėj sudaryti palankesnes nuotaikas SALT sutarčių patvirtinimui, su sovietais veda tolimesnius pasitarimus kalinių išlaisvinimo reikalu, kviečia lietuvių visuomenę siųsti laiškus ir telegramas prez. J. Carter ir tautinio saugumo tarybos patarėjui dr. Zbigniew Brzezinski ir prašyti juos dėti pastangas, kad ir lietuviai politiniai kaliniai, ypač Lietuvos Helsinkio sutarimam sekti komisijos nariai Viktoras Petkus ir Balys Gajauskas, būtų išlaisvinti. Laiškai bei telegramos adresuotini:

Jimmy Carter
President of the United States
The White House
Washington, D.C.

Dr. Zbigniew Brzezinski
National Security Advisor
The White House
Washington, D.C.

(JAV LB Inf.)

SUNAIKINTAS LIETUVIŠKAS KRYŽIUS

Kai 1964 New Yorke, Flushing Meadows-Corona parke, buvo atidaryta pasaulinė paroda, ten buvo sukurtas Meditation Garden ir ten buvo pastatytas lietuviškas kryžius. Jis buvo skirtas pagerbti kovotojus dėl Lietuvos laisvės.

Pasibaigus parodai ir visus pastatus nugriovus, kryžius buvo paliktas kaip parko puošmena. Bet jį nuolat užpuldavo ir apiplėšdavo įvairūs vandalai. Kryžiui išlaikyti ir remontuoti buvo sudarytas komitetas, kuriam pirmininkavo Peter C. Wytenus.

Balandžio 21, šeštadienį, ryte policija pranešė Petrui Wytenus, kad kryžius yra visai sunaikintas. Nuplėštos ir pavogtos ornamentinės ir smulkios dalys, pats liemuo nuverstas ir sudaužytas. Liko dar ir pora šoninių atramų, kurios laikė stogelį. Policija likučius nuvežė į sandėlį.

Kas tai padarė? Gal kokie religijos priešai, o gal Lietuvos laisvės priešai?

Komitetas tikisi, kad kryžius bus greitai atstatytas naujas ir kad jam bus surasta nauja saugesnė vieta.

Taip atrodė lietuviškas kryžius, pastatytas 1964, kai Flushing Meadows-Corona Parke buvo pasaulinė paroda. Kryžiaus atvirukas buvo išleistas tos parodos proga.

Vandalai sunaikino lietuvišką kryžių Flushing Meadows-Corona parke, New Yorke. Prie kryžiaus pamatų stovi iš k. Sal Liotta, Wallace B. Rodgers ir Peter C. Wytenus, kryžiaus priežiūros komiteto pirmininkas. Nuotr. Wallace B. Rodgers

"Garse" galima įsigyti šias knygas

(Lietuvių ir anglų kalbomis)

Amerikos Lietuvių Taryba, parašė Leonardas Šimutis. Kaina 3.00

Lietuvių — Anglų Kalbų Žodynas, paruošė B. Piesarskis ir B. Svecevičius. 512 psl., apie 27,000 žodžių. Kaina $8.00

Anglų — Lietuvių Kalbų Žydynas, paruošė V. Baravykas. Apie 30,000 žodžių ir posakių Kaina $8.00

Lietuvių kalbos vadovas (Introduction to Modern Lithuanian) Paruošė kalbininkai Leonardas Dambriūnas, Antanas Klimas ir William R. Schmalsteig. Kaina $10.00

Popular Lithuanian Recipes, lietuviškų valgių mėgėjams Juzės Daužvardienės anglų kalba paruošta knyga. Kaina $4.00

Vytautas The Great, kan J.B. Končiaus angliškai parašyta istorinė knyga. Kaina $2.00

Lithuanian Self-Taught, M. Variakojytės - Inkenienės paruoštas rankvedis, prisilaikant Marlborough's sistemos. Kaina $3.50

Vidudienio Sodai, Bernardo Brazdžionio eilėraščiai. Už šį poezijos rinkinį autorius laimėjo 1958-59 metų kultūros žurnalo "Aidų" literatūros premiją. Viršelio aplanką piešė dail Telesforas Valius. Kaina $4.00

Amerikos Lietuvių Vardynas, Jungtinių Amerikos Valstybių žinomesnių lietuvių biografinės žinios, su prof. Kazio Pakšto įvadu. 240 psl., kietais viršeliais. Kaina $4.00

The Forty Years of Darkness, by Juozas Vaišnora, translated by Joseph Boley. Supression of the Lithuanian Press and how it was regained. Price ... $2.00

Lithuanians in America, Dr. Antanas Kučas; translated by Joseph Boley $6.00

The Brothers Domeika, a novel,Liudas Dovydėnas; translated by Milton Stark $6.00

Day of Shame, the truth about the murderous happenings aboard the Cutter Vigilant, during the Russian-American confrontation at Martha's Vineyard. The tragedy of Simas Kudirka, by Algis Rukšėnas $9.00

Teismas Biržely, dokumentuotai aprašoma Nijolės Sadūnaitės teismas ir kaltinimas. Parašė Jurgis Gliauda. Kaina $2.00

Simas (The story of Seaman Simas Kudirka), by Jurgis Gliauda. Translated from Lithuanian by Kęstutis Čižiūnas and J. Žemkalnis $5.00

"Garso" Administracija
P.O. Box 32 (71-73 So. Washington Str.) Wilkes-Barre, Pa. 18703